

Sosyal Medya Üzerinden Kişilik Haklarının İhlali Ve Hakaret Suçu Davalarında Hukuka Uygunluk Sebebi Olarak Mefruz Rıza

Baki Yiğit ÇAKMAKKAYA ¹

Ensar LOKMANOĞLU ²

Teoman AKPINAR³

¹ Doktora Öğrencisi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, yigitcakmakkaya@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9976-1824

² Dr.Öğr.Üyesi, T.C Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Sakarya Meslek Yüksekokulu Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, elokmanoglu@subu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1597-343

³ Doç. Dr, T.C. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü, takpinar@nku.edu.tr; ORCID: 0000-0002-2205-1584

Özet Sosyal medya kullanımının süratle yaygınlaşmasına karşın sosyal medya okur yazarlığı ve amacına uygun sosyal medya kullanımı konusundaki farkındalığın aynı hızda ilerlememesi beraberinde uyum sorunlarını getirmiştir. Sosyal medyanın arkadaşlık bağlarını kuvvetlendirmek, duygu düşünceleri paylaşmak gibi amaçları bulunmaktadır. Kişiler sosyal medya aracılığı ile tanıdıkları kişilerle iletişimlerini devam ettirirken, tanımadıkları kişiler ile de sosyal medya topluluk kuralları çerçevesinde bağlantı kurabilmektedirler. Sosyalleşme ihtiyacının tatminine yönelik olarak, kendini belirli bir yere ait hissetmek, beğeni kazanmak, fikirlerini sunmak isteyen insanoğlu sosyal medya üzerinde anlık tepkiye de maruz kalmadan paylaşım yapabilmektedir. Yakın geçmişe sahip olan sosyal medyanın, kullanıcı üzerinde yeni keşfedilmiş bir dünya etkisi bıraktığını, çoğu kullanıcının bu alanda görünmez olduğunu da düşünerek gezindiğini söylemek yanlış olmaz. Günlük hayatımıza bu denli giren sosyal medya kullanımı konusunda eğitim faaliyetleri ise alanın yeni olması sebebi ile henüz istenen seviyede değildir. Sosyal medya okuryazarlığının yaygın olmadığı, bilinçli kullanıcı profilinin oluşmadığı günümüzde, sosyal medya üzerinden işlenen kişilik hakkı ihlallerinin ve suçların sayısında da öngörülenden fazla artış bulunmaktadır. Hukuk dışı olaylardaki artışın sosyal medyaya taşınması, kişiler arası etkileşimden doğan kişilik hakkı ihlalleri ve hakaret suçunun gündelik hayatımız içinde en çok sosyal medyada işlenir olmasını beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda sosyal medya üzerinden işlenen kişilik hakkı ihlalleri ve kişiyi toplumda değersiz duruma getiren hakaret suçlarında yaşanan devasa artışın basında hemen hemen her gün yer aldığı gibi bilimsel çalışmaların konusunu oluşturduğunu da görmekteyiz. Medeni hukuk ve ceza hukuku kapsamında haksız davranışlardan etkilenen kişilerin, eylemlere rıza göstermelerinin eylemin hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldırıp kaldırmayacağı hususunun araştırıldığı makalede, hukuka aykırı eylemlerin psikolojik, sosyolojik temelleri ile hukuki düzenlemeler konusunda kaynak tarama yöntemi ile elde ettiğimiz sonuçları çözüm önerileri bağlamında tartışacağız.

Anahtar kelimeler: Sosyal Medya, Hakaret, Mefruz Rıza, İştirak Müessesesi

Imposed Consent As A Reason For Compliance With The Law In Cases Of Violation Of Personal Rights And Defamation Crime Over Social Media

Abstract: Although the use of social media has rapidly become widespread, the fact that awareness of social media literacy and appropriate social media use has not progressed at the same pace has brought about adaptation problems. Social media has purposes such as strengthening friendship bonds and sharing thoughts and feelings. While people continue to communicate with people they know via social media, they can also connect with people they do not know within the framework of social media community rules. In order to satisfy the need for socialization, people who want to feel like they belong to a certain place, gain likes, and present their ideas can share on social media without being exposed to instant reactions. It would not be wrong to say that social media, which has a recent history, has left a newly discovered world impact on its users, and most users navigate this area thinking they are invisible. Educational activities regarding the use of social media, which has entered our daily lives to such an extent, are not yet at the desired level due to the newness of the field. Nowadays, where social media literacy is not widespread and a conscious user profile is not formed, there is a greater than anticipated increase in the number of personal rights violations and crimes committed through social media. The increase in illegal incidents moving to social media has led to the fact that personal rights violations and insult crimes arising from interpersonal interactions are committed mostly on social media in our daily lives. In this context, we see that the huge increase in personal rights violations committed through social media and insult crimes that render people worthless in society are reported almost every day in the press and are the subject of scientific studies. In the article, which investigates whether the consent of people affected by unfair acts within the scope of civil law and criminal law will eliminate the illegality of the act, we will discuss the psychological and sociological foundations of unlawful acts and the results we obtained through source scanning on legal regulations in the context of solution suggestions

Key Words: Social Media, Insult, Implied Consent, Participation Institution

1. GİRİŞ

Günümüzde internetin en temel özellikleri, sınır aşan etkiye sahip olmaları yanında sistemin etkileşimli olarak kullanılabilmesidir. İnternet, iletişim, eğlence, eğitim, enformasyon gibi çok çeşitli amaçlarla kullanılabilir. Sosyalleşme ihtiyacının karşılanması, internet ve sosyal ağların yaygın kullanılmaya başlanması ile birlikte bu alana da yansımıştır. Sosyal medyada bireyler duygu düşüncelerini, konular hakkındaki fikirlerini, bilgilerini, duygu durumlarını, gönderi olarak da adlandırılan iletiler aracılığı ile paylaşmaktadırlar. Anılan iletilerin özelliği, kısa sürede geniş kitlelere yayılmasıdır. Kişiler gönderi yolu ile sosyal medyada gezinirken etkileşimde de bulunabilmektedirler. Sosyal medyanın süratli ve etkin denetim mekanizması olmaması sosyal medya kültürü oluşmamış kullanıcıların gerçek hayatta dile getiremedikleri ağır eleştiri boyutunu aşan kişilik hakkı ihlali ve hakaret oluşturan ifadelerini sosyal medya üzerinde tereddüt etmeden kullanabilmelerine sebep olmaktadır. Gerçek hayatta kendilerini ve söylemek istediklerini kolayca ifade edemeyen bireyler, klavye başında cesaret bularak sosyal medya üzerinde kişilik haklarını ihlal eden, yasal olarak suç kapsamında kalan eylemlerde bulunabilmektedirler. Bu bağlamda ifade kültürünün eleştiri kavramı ve ifade özgürlüğü arasında sıkışarak yeni bir görünüm kazandığına tanık olmaktadır (Çelen, 2022, s. 1). Bundan kısa yıllar önce tartışma konusu olmayan internet ve sosyal medyada hak ihlalleri teknolojik gelişme ve kullanıcı sayısındaki artışla beraber günümüzün sorunu haline gelmiştir. İnternet ve sosyal medya üzerinden işlenen kişilik hakları ihlallerinin hukuki yaptırıma bağlanması suç teşkil eden eylemlerin niteliği, tespiti, delillendirilmesi ile tanımlarının yapılarak müeyyidelerinin belirlenmesi, anılan türdeki suçların infaz rejimlerinin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Günlük hayatta yüz yüze konuşma dilinde anlık konuşmaların sosyal medyada araya zaman fasılası giren paylaşımlara nazaran farklı dinamiklerle oluştuğu söylenebilir. Sosyal medya üzerindeki yeni dinamikler değişen ifade kültürünün oluşmasına sebep olmuştur. Anılan durum kişilerin internet tabanlı sosyal medya platformlarında sosyal kuralları kendilerine göre yorumlamasını hatta bazen yeni kurallar oluşturmasını sağlamaktadır. Bu durumda eski zamanlarda oluşturulan medeni hukuk ve ceza yasalarının suçta ve cezada kanunilik ilkesi çerçevesinde günün ihtiyaçlarına cevap verecek tarzda güncellenmesi gerekliliği kaçınılmazdır (Çelen, 2022, s. 79)

İletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı gelişim insanların yaşam biçimlerine doğrudan etki etmiştir.

Sosyolojik, ekonomik ve diğer boyutlarıyla birlikte 1980'li yıllarda "bilgi toplumu" kavramı da bu eksende ortaya çıkmıştır. Kavramın yaygınlaşması bilgiye ulaşım araçlarının bilgi üretiminde ve aktarımında kullanılma etkinliğine dayanmaktadır. İletişim araçlarının nicelik olarak çokluğu ve çeşitliliği değil toplumsal alanda sağlandığı fayda "bilgi toplumu" kavramının temelidir. Bilgi teknolojilerindeki devrim, 1800'lü yıllarda oluşan Sanayi Devrimi'ne benzetilmektedir. Sanayi devrimi ile üretimin toplumsallaşmasının, bilgi devrimi ile ise bilginin toplumsallaştığı savunulmaktadır. Durum böyle olmakla birlikte bilginin üretimi ve dağılımının da farklı ülke ve kültürler açısından farklı olduğu gerçeği yadsınamaz. Günümüzde bilgi toplumu, eğitimden ekonomiye, sosyal yaşama kadar her alana damgasını vurmuştur. İnternet soğuk savaş ürünü olmakla birlikte, sonrasında akademik ve kişisel alanda kullanıma açılarak bilgi toplumunun önünü açmıştır (İlgaz, 2002, s. 263). İnternet ve sosyal medya "kitle kültürü" olarak adlandırılan kavramın bu alana yansımaları da sağlamıştır. "Kitle kültürü" endüstrileşme tekniği ve endüstrileşme ile ortaya çıkan geniş halk kitlelerine yayılan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Kitle kültürü internet ve sosyal medya üzerinde birbirinin paylaşımından etkilenen ve birlikte hareket ederek benzer paylaşımlar yapan kitlelerin ortaya çıkmasını sebep olmuştur (Gönenç, 2002, s. 129). Teknolojik gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan küreselleşme bilgi toplumuna geçişi sağlarken "tüketim toplumu" kavramını da beraberinde getirmiştir. Aşırı üretim ve buna bağlı körüklenen tüketim bağımlılığı yaşamın her alanına yansımış, ortaya "küresel kültür" olgusu çıkmıştır. Tüketim odaklı küresel kültürün beraberinde toplumsal yozlaşmayı getirdiği de yadsınamaz bir gerçektir. (İlgaz, 2002, s. 327) Anılan eğilim sosyal medya kullanıcılarının davranışlarına da etki etmektedir.

İNTERNET VE SOSYAL MEDYANIN GELİŞİMİ

C.R. Licklider'in 1962 senesinde Amerika Massachusetts Institute of Technology'de (MIT) "Galaktik Ağ" kavramını tartışmaya açmasının internetin temelini oluşturduğu kabul edilmektedir. Anılan çalışma küresel olarak bağlanmış sistemde kullanıcıların her hangi bir yerden veri ve programlara ulaşabilmesini amaçlamıştır. Licklider'in 1962 Ekim ayında Amerikan askeri araştırma projesi, İleri Savunma Araştırma Projesi'nin (DARPA -Defense Advanced Research Project Agency) bilgisayar araştırma bölümünün başına geçmesi ile çalışmalar ivme kazanmıştır. MIT'de araştırmacı olarak çalışan Lawrence Roberts ile Thomas Merrill, bilgisayarların ilk kez birbirleri ile etkileşimini 1965 yılında gerçekleştirmişlerdir.

İlerleyen günlerde merkezdeki bilgisayarlar ARPANET ağına bağlanmıştır. 1971 yılında Ağ Kontrol Protokolü (NCP-Network Control Protokol) ismi verilen bir protokol ile çalışmaya başlanmıştır. 1972 yılında ilk elektronik posta ARPANET içinde kullanılmıştır. 1 Ocak 1983 tarihinde ise NCP'den daha yeni olanaklar getiren İletişim Kontrol Protokolü (Transmission Control Protokol/ 9 internet protokol - TCP/IP) adıyla ARPANET içinde kullanılmaya başlanmıştır. TCP/IP bugün var olan internet ağının ana halkasıdır. 1989 yılına kadar metin tabanlı olarak kullanılan internet 1989 yılında, Barnes Lee tarafından, tüm dünyadaki bilim insanlarının birbiriyle koordineli çalışmalarını sağlayacak hipermetin tabanlı bir bilgi sistemi projesine dönüştürülmüştür. Projenin çıktısı olarak 1990 yılında, ilk "Browser"lar geliştirilmiştir. HTML dilini diğer merkezlere aktarabilmek için geliştirilen protokole de, HTTP (HyperText Transfer Protokol) adı verilmiştir. 1990 yılında NSFnet ile özel şirketlerin ortak işletmesi ile özelleştirme süreci başlarken, 1995 yılı mayıs ayında NSF'nin internet omurga tamamen çekilmesi ile ABD internet omurga işletimi, tamamen özel işleticilerinin eline geçmiştir. Sürekli ilerleme kaydeden internet iletişimi yirminci yüzyılın son on yılında hız kazanmıştır. İnternetin Türkiye'deki Gelişimi Türkiye küresel internet ağına, 12 Nisan 1993'te TÜBİTAK-ODTÜ (TR-NET) işbirliği ile Devlet Planlama Teşkilatı projesi çerçevesinde bağlanmıştır. 64 kbit/sn hızındaki bu hat ODTÜ'den uzun bir süre için ülkenin tek çıkış kapısı olmuş, daha sonra Ege Üniversitesi (1994), Bilkent Üniversitesi (1995), Boğaziçi Üniversitesi (1996), İstanbul Teknik Üniversitesi (1996) bağlantılarını gerçekleştirmiştir. Türk Telekom'un, 1995 yılında açtığı ihale ile bir konsorsiyum tarafından oluşturulan TURNET, 1996 Ağustos ayında çalışmaya başlamıştır. Bunun yanı sıra, Haziran 1996 tarihinde TÜBİTAK bünyesinde Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) adıyla yeni bir merkez kurulmuştur (Ök, 2013, s. 9). Türkiye'de bilgisayar ve internetin etkin olarak kullanılmaya başlandığı seksenli yıllarda internet kahveleri aracılığı ile kullanıcıların tanıştığı internet günümüzde hemen hemen her evde erişilebilir hale gelmiştir. 1989 yılında kullanılmaya başlanan Web 1.0, teknolojinin gelişmeler üzerine yerini 2004 yılında yerini Web 2.0'a bırakmıştır. Web 2.0 kullanımı ile birlikte kişilerin sanal ortamda etkileşimli olarak mümkün hale gelirken, Web 3.0 teknolojisine geçiş sosyal medya olgusunun yerleşmesini sağlamıştır (Baltacı, 2017, s. 45).

Popülerliğine bağlı olarak bilinirliği hızla artan (Tam, 2020, s. 4) ve toplumla sıkı bir bağı olan sosyal medya facebook, twitter gibi uygulamalarla kullanıcılarına daha hızlı mesajlaşma olanağı

sunması, uzun zamandır görüşmeyen dostları buluşturması daha çok tercih edilmelerine sebep olmuştur (Darajat, 2013, s. 138).

Kişiler ve gruplar tarafından oluşturulan, fikirlerin, görüşlerin, tasarımların belirli zaman dilimine bağlı kalmadan üretildiği ve paylaşıldığı bloglar, farklı alan ve konularda bilgilerin paylaşıldığı wikiler, önceden kayda alınmış ses ve müziklerden oluşan podcastler ile video kayıtlarından oluşan vidcastingler, internet ortamında anlatılan konunun önemli olan kısmını belirtmek için kullanılan kelimelerden oluşan etiketler, medya paylaşım sitelerine örnek olarak verilebilir. Kullanıcılarına video izleme, yükleme ve bu videolar hakkında yorum yapma imkanı sunan, video içeriği oluşturma ve paylaşmaya olanak tanıyan , facebook, belirli sayıda karakter ve kısa mesajların içerik olarak yazılmasına, beğenilmesine, paylaşılmasına imkan tanıyan, kullanıcıların diğer kullanıcıları takip etmesine olanak tanıyan, twitter, özellikle fotoğraf paylaşımı bu paylaşılan fotoğraflara yorum yapılmasına olanak sağlayan ve bu fotoğraf ve videoları beğenme ve yoruma gönderme etkileşimi imkan tanıyan (Çelik, 2023, s. 38) instagram gibi platformlar sıkça kullanılan sosyal medya ağlarına örnek gösterilebilir (Aydın N. , 2019, s. 80-95)

Kullanıcılarına sunduğu içerik üretme, insanların kişisel görüşlerini görsel, işitsel ve yazılı yollarla ifade edebilmeleri ve bunları yaymalarına imkân tanıyan sosyal medya platformları (Kaya, 2022, s. 168) ile teknolojinin hızlı gelişmesi ve benimsenmesi sonucunda bilgiye erişimin sınırsızlaştığını sosyal medyanın her geçen gün önem kazanarak dünyayı değiştirdiğini söyleyebiliriz (Ortiz-Ospina, 2019).

SOSYAL MEDYA İLETİŞİMİNİN KULLANICI DAVRANIŞLARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Günümüzün en önemli iletişim araçlarından ve internetin en gözde uygulamaları birisi olma yolunda ilerleyen sosyal medya toplum yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir (Hazar M. , 2011, s. 153). Küreselleşen dünyada online medyanın yeni bir türü olan sosyal medya, kullanıcılarından geri bildirim alması, tüm katılımcılara açık olması, iki yönlü konuşmaya olanak tanınması, topluluklara etkili oluşum için izin vermesi ve insanların ilgili oldukları konuda link vermesi gibi özelliklerden oluşur (Solmaz , Tekin, Herzem, & Demir, 2013, s. 24-25). Sosyal medya, ağları ile her kullanıcının kendisine ait olduğu, kişisel bilgilerinin paylaşılabilirdiği kişisel sayfalar üretilmesine imkân tanınmıştır. Sanal ortamın bir diğer yönü ise kişilerin anonimlik ile kendini gizlemekte ve korumakta olmasıdır. Şöyle ki kişi

anonimlik ile sosyal platformlarda kendisini istediği gibi sunmakta ve söylemleri hakkında bir sorumluluğu olmamaktadır. Bu da kişilerde sosyal kısıt olmadan ve engellenme hissi yaşamadan rahatlıkla duygu ve düşüncelerini paylaşmalarına imkân tanımıştır. (Kaya, 2022, s. 181-182)

İnternetin bilgisayar yanında cep telefonlarında da kolayca kullanılabilir hale gelmesi sosyal medyanın yaygınlaşmasını sağlayan temel faktörlerdendir. Anılan süreçte yaşanan süratli ilerlemenin beraberinde uyum sorunlarını getirmesi de kaçınılmaz olarak gerçekleşmiştir. Sosyal medya kullanımında insanların kişilik yapısı ana unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda anılan alana ilişkin çok sayıda bilimsel çalışma yapıldığı gözden kaçmamaktadır. İletişim aracı olarak yeni olduğu yadsınamayacak olan sosyal medyanın , kişilerin kendilerini ifade etmelerine yönelik işlev gördüğü tartışmasızdır. Bireylerin sosyal medyada davranışlarının temelini dış dünyada var oluşunu ortaya koymak, beğeni almak, duygu ve düşüncelerini paylaşmak gibi sebepler olduğu söylenebilir. Konuya çarpıcı bir örnek ile başlayacak olursak; Amerika'da daha önce tehlikeli ateşli silah kullanmak, uyuşturucu bağımlılığı, aile içi şiddet suçlarından mahkeme kayıtları bulunan 36 yaşındaki Jason VALDEZ bir otel görevlisini rehlin alarak SWAT polisi ile çatışmaya girmiştir. Çatışmanın sürdüğü 16 saat boyunca VALDEZ, facebook üzerinden takipçileri ile sohbet etmeye devam etmiş, hesabına yeni takipçiler eklemek yanında olay görüntülerini ve rehinenin resimlerinin altına "çok sevimli" şeklinde yorumda bulunarak paylaşım yapmıştır. Anılan süreç şüphelinin takipçi kitlesi tarafından anlık takip edilmiş, çok sayıda yeni takipçi de paylaşımlara katılmıştır. Şüpheliye yanlış davrandığına yönelik telkinde bulunan takipçiler olduğu gibi, eylemini destekleyen kullanıcılar da olmuştur. Takipçilerden çatışmada görevli polislerin yerlerini söyleyerek tedbir almasını söyleyenler de bulunmaktadır. Bunlardan birinin çalılıklar arasında saklanan SWAT polisinin yerini paylaşım ile ilettiği de kayıtlara geçmiştir. Anılan olay sosyal medyaya yönelik yaptığımız çalışmanın önemini göstermektedir (Hazar Ç. M., 2022). Kişilerin sosyal medya aracılığı ile gerçek hayatta yapamayacakları suça yardım kapsamında kalacak eylemleri dahi kolayca yaptıkları, şüphelinin de suç işlemeyi iletişim biçimi olarak kullandığı nazara alındığında sosyal medyaya yönelik yasal düzenleme ve çalışmaların davranış bilimleri bağlamında irdelenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Sosyal medya okur yazarlığının artırılması, sosyal medya bağımlılığının önlenmesi- tedavisi yanında internet ortamında yapılan kişilik hakları ihlalleri ve işlenen suçlara karşılık tazminat ve cezai yaptırımlara ilişkin

yasal düzenlemelerin yapılması da bu bağlamda değerlendirilmesi gereken kavramlardır. Sosyal ağlar, kullanıcılar açısından bir dizi potansiyel sorunları da bünyesinde barındırmaktadır. Sosyal ağların bilinçsiz kullanımının etkilerine yönelik çalışmalar, sürekli beğenilme duygusunu pekiştirmesi sebebi ile narsizm, paylaştığı içeriğin takdir edilmeme kaygısının yerleşmesi ile anksiyete, insanları rahatsız eder boyutta takip etme ve haklarında her şeyi bilmek isteme gayreti sebebi ile salking, zihni sürekli meşgul etmesi sebebi ile dikkat eksikliği, diğer insanlara sataşma konusunda hareket iradesini tetikleme sebebi ile sataşma şeklinde patolojik davranış biçimlerine sebep olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda kişiler gerçek hayatta yüz yüze iken cesaret edemediği hakaret ve sataşma gibi eylemleri sanal kimliklerinin arkasına gizlenerek kolayca edebilmektedirler. Bunun yanında sosyal medyanın veri madenciliği, kişilerin özel bilgilerini paylaşım çılgınlığı ile ele geçirerek ahlaki erozyona sebep olmuştur. Burada bireylerin sanal ortamda kendi kişiliklerinden farklı ayna kişilik oluşturmaları davranışı da sosyal ortamın dezavantajlarından (Akpınar, 2017, s. 496).

Sosyal medya üzerinde yapılması gereken çalışmalar, sosyal, psikolojik ve ekonomik etkileri de yanında getirdiğinden sosyoloji, psikoloji, antropoloji, iletişim, hukuk gibi bilimlerin ilgi alanına girmektedir. Bireyler sosyal medya aracılığı ile kendilerini gerçek hayattakine nazaran daha kolayca ifade edebildikleri gibi günlük hayatta aldıkları anlık ve yüz yüze tepkiye nazaran zamana yayılmış tepki sebebi ile de sosyal medyayı tercih edebilmektedirler. Sosyal medya kullanımının beraberinde getirdiği sorunların en önemlilerinden olan sosyal medya bağımlılığı günümüzde diğer bağımlılık türleri gibi çözümlenmesi gereken sosyolojik ve bireysel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bağımlılığın T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından bir maddenin sosyal ve günlük hayatta sorunlara yol açmasına rağmen kullanımının irade dışı devam ettirilmesi olarak tanımlanmıştır. Sosyal medya bağımlılığı da bu kapsamda alkol ve diğer madde kullanımı gibi bireylerin iradelerini aşan patolojik bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Kıran, Küçükboğancı, & Emre, 2020, s. 436). Sosyal medya platformlarının kullanımı paylaşımları ile dikkat çeken ve "influencer" (etkileyici) olarak adlandırılan, paylaşımları ile dikkat çeken takipçileri üzerinde etki sahibi olan kişilerin ortaya çıkmasını da sağlamıştır. Sosyal medya fenomeni olarak adlandırılan kişiler de sosyal medya aracılığı ile sürekli paylaşımlarda bulunarak takipçileri ile etkileşen kişilerdir. Bu bağlamda "influencer" ların takipçileri üzerindeki etkileri ve tepki almaları

takipçilerin bağımlılık seviyesi ile de orantılı olarak somut olayın özelliğine göre patolojik nitelik taşıyabilmektedir. Anılan hususun ceza ehliyeti üzerinde etkili olup olmayacağını da önümüzdeki yıllarda tartışmaya açılacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Sosyal medya kullanımında yaşanan sorunların gözle görülür şekilde artması beraberinde sosyal medya kullanımı ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi ve sosyal medyanın toplum ve kişiler üzerindeki etkilerini araştıran bilimsel çalışmaların artmasını da getirmiştir. Sosyal medya kullanımının kişiler üzerinde pozitif etkilerini ortaya koyan çalışmalar yanında bilinçsiz kullanımı halinde negatif etkilerinin saptandığı çalışmalar literatürde yerini almıştır. Bu çalışmalardan bir kısmı sosyal medya ağlarının kişilerin öznel iyi oluşları üzerinde olumlu etkilerine değinirken özellikle akranlar arasında iletişimin sürekliliğini sağlaması sebebi ile sosyal desteğin pozitif gelişimine katkı sağladığına değinirken, diğer yandan yapılan çalışmalar sosyal medyanın sıklıkla kullanmanın bireyler üzerinde uyku kalitesinde değişme ve bozulmalar, yemek yeme alışkanlıklarında sorunlar, asabiyet gibi sorunların eşlik ettiği artan oranda kaygı, depresyon, yalnızlık hissi, düşük özgüven algısı gibi negatif etkilerine temas etmişlerdir (Büyükçorak & Dinç, 2020 , s. 31)

Bağlantısal olması, topluluklar üzerinde etkin iletişim kurması, çift yönlü iletişim, açık ve kolaylaştırıcı olması ve katılımcı olması gibi özelliklere sahip sosyal medya aracılığı ile bireyler sosyalleşmektedir (Hazar M. , 2011, s. 157) Bu sosyalleştirme sürecinde insanlar bilgi edinmek, vakit geçirmek, eğlenmek ve benzeri birçok faaliyette bulunmak için birçok kesimle ilişki kurmakta hatta bazen tanımadıkları insanlarla kendilerini farklı göstererek iletişim kurmaktadır bu duruma karşılık sosyal medyanın dikkatli bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu iletişim sürecinde sorunlar yaşandığında konumuzu oluşturan sosyal medya alanlarında hakaret suçu gibi eylemlere sebebiyet vermektedir.

SOSYAL MEDYADA KİŞİLİK HAKKI İHLALLERİ VE HAKARET SUÇLARI

Şerefe yönelik eylemlerin cezalandırılması, İngiliz De Scandalis Magnatum Kanunu ve modern çağda 1881 Fransız Basın Kanunu'nda meydan okuma ve düellonun önlenmesi amacı ile düzenlenmiştir. Temelini Roma Hukuku'ndan alan düzenleme onurunun zedelendiğini düşünen kişinin eylemi gerçekleştirdiği düşünülen kişiyi seçilecek silah ile düelloya davet etmesi yönündeki uygulamanın önünü kesmek için yapılmıştır. (Yılmazlar, 2015, s. 48) İngiliz hukukunda hakaret eylemlerinin suç

olarak düzenlenmesi ve ceza yaptırımına tabi tutulması, kamu görevlileri açısından görevleri gereği yapılan saldırılara karşı korunmalarını, özel kişiler yönünden ise düelloların önlenmesi amacı taşıması bireylerin kendilerine yönelik eylemlere karşı kamu düzenini bozucu tepki vermelerinin önlenmesi amacını taşımaktadır (Oral & Baş, 2023, s. 501) Hakaret suçunun ilk olarak roma hukuku ile hukuk sistemine dahil olduğunu görmekteyiz. İslam hukukunda hakaret suçu hadis ve ayetin olmaması nedeni ile cezalandırılması hakimın takdirine bırakılan suçlar kapsamına girmektedir. Osmanlı döneminde hakaret suçunu değerlendirdiğimiz de ise tazminat dönemine kadar Kanuni Kararnamesinde; tazminat döneminde ise Ceza Kanunnamesi de yer verildiği anlaşılmaktadır (Aydın N. , 2019, s. 1-8). Hakaret ülkemizde kişilik hakları ihlali ve eleştiri sınırlarını aşması halinde suç olarak ceza yasalarımızda yer almaktadır. Hakaret suçu ile korunan temel unsur olan şeref kelimesi, Türk Dil Kurumu sözlüğünde başkalarının birine gösterdiği saygının manevi değeri olarak tanımlanırken (Türk Dil Kurumu , 2024), Bölge Adliye Mahkemesi kararlarında hakaret suçu ile korunan yararın kişilerin onur, şeref ve saygınlığı olduğu, (BAM Ankara 6. CD, 2017), Yargıtay kararlarında da benzer ifadelerin yer almakta, kişiyi küçük düşürmeye yönelik eylemlerden söz edilmektedir (Yargıtay, 2019) (Şengül, 2020, s. 21) Anılan değerlendirmeler temelini yasanın anlatımından almaktadır. Şerefe yönelik eylemlerin tanımı ve niteliği kişiye, yere, zamana göre farklılık gösterdiğinden göreceli kavramlardır. Bireylerin manevi değerlerine yapılan bir saldırı olarak nitelendireceğimiz hakaret suçu kişilerin toplumdaki değerlerini yok sayan ve onların manevi varlıklarına yönelik yapılan değersizleştirme saldırıdır (Şengül, 2020, s. 1) .Türk Ceza Kanunumuzda kişilere karşı suçlar kısmında şerefe karşı suçlar başlığı altında düzenlenen hakaret suçu 125. ve 131.maddelerinde bahsedilen hükümler inceleme konumuzu oluşturmaktadır. Hakaret suçunun işleniş göz önüne aldığımızda bu suçun bireyin şeref, saygınlık ve benzeri değerlerinin rencide edilmesi ve buna bağlı olarak toplum içinde küçük duruma düşürülmesi konunun maddi unsurunu oluşturmaktadır (Aydın N. , 2019, s. 20) Hakaret suçunun kasten işlenmesi bu suçun manevi unsurunu oluşturmakla birlikte tipikliğin manevi unsuruna baktığımızda ise TCK madde 21'e göre kast eylemin suçun kanuni tanımındaki unsurları bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir. "Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir." Bu tür suçlarda manevi unsurun oluşması için failin neticeyi bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Şengül, 2020, s. 40) .

Sosyal Medya gibi geniş bir platformda yer ve zaman kısıtlaması olmadan insan hakları ve gizliliğin ihlal edildiği bir çok durumla karşılaşmaktadır. Günümüz dünyasında sanal gerçeklik olarak değerlendirdiğimiz sosyal medya mecralarında insanlar kendi iradeleriyle gönüllü olarak paylaşımlarda bulunmakta ve bu paylaşımlar bilinçsiz bir şekilde paylaşıldığında birçok hukuki sorumluluklar doğurmaktadır (Çekiç, 2021) Yargıtay 4 Ceza Dairesi hakaret Suçunun “Sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi suçun huzurda işlenmesi olarak değerlendirmektedir (Yargıtay, 2015)

Hakaret suçunun nitelikli halleri kapsamında; kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret eyleminin hakaret suçunun hakaret suçunun ağırlaştırıcı sebebi olarak uygulanabilmesi için eylemin salt kamu görevlisine yöneltilmesi yeterli olmayıp, suçun kamu görevlisine karşı “görevinden dolayı” işlenmesi gerekir. Bu bağlamda fiilin kamu görevlisinin kanunlardan kaynaklanan görevinin gerçekleştirilmesi sebebiyle işlenmesi gerektiği gibi, kamu görevlisinin göreviyle hakaret teşkil eden fiil arasında nedensellik bağlantısı bulunmalıdır (Yenidünya & Alşahin, 2007).

Günümüzde sosyal medyanın gelişmesine paralel olarak toplumsal hayatımızda birçok değişimler yaşanmaktadır Bu değişimlerden biriside sosyal medya aracılığıyla işlenen suç türleridir. Konumuzu oluşturan sosyal medya ortamında yapılan hakaret suçu da bu suç türlerinden birisini oluşturmaktadır. Zamanla sadece gençlerin zaman geçirdiği bir sosyal medya aracı yerine hayatımızın bir parçası haline gelen facebook, instagram ve twitter gibi sosyal medya platformlarında hakaret suçunun işlendiğini ve aşağıdaki tabloda da bahsedildiği üzere 2016-2019 yılları arasında Yargıtay tarafından karar bağlanan Facebook, Instagram ve Twitter aracılığı ile işlenen suçlarda hakaret suçunun ilk sırada olduğunu görmekteyiz (Cihan & Yıldız, 2021, s. 1-144). 2024 yılına geldiğimizde ise durumun daha da vahamet taşıdığını internet üzerinden işlenen suçların makuşl olmayan seviye arttığını söyleyebiliriz.

SUÇTA VE CEZADA KANUNİLİK İLKESİ BAĞLAMINDA SOSYAL MEDYADA HAKARET SUÇLARI

Temelini Anayasa’dan alan suç ve karşılığı olan cezalar, 5237 sayılı TCK’da düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK genel ve özel hükümler olarak iki kitaptan oluşmaktadır. “Özel Hükümler” başlığı taşıyan ikinci kitap Birinci Kısımda “Uluslararası Suçlar”, İkinci Kısımda “Kişilere Karşı Suçlara”, Üçüncü Kısımda “Topluma Karşı Suçlar”ve Dördüncü Kısımda

“Millete ve Devlete Karşı Suçlar” ve “Son Hükümlere” yer almıştır (Türk Ceza Kanunu , 2004) Anılan kısımlar da kendisi içerisinde alt başlıklara ayrılmaktadır. Hakaret suçları ikinci kısımda kişilere karşı suçlar bölümünde şerefe karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiştir. TCK’nun sistematliğini incelediğimizde bilişim suçları ayrı bir kategori halinde mala karşı suçlar başlığı altına eklenmiştir. Hakaret suçlarının bilişim yoluyla işlenmesine rağmen bilişim suçları kısmına alınmadığı sosyal medyada meydana gelen hakaret eylemlerinin güncel bir düzenleme yapılmaksızın hakaret suçunu düzenleyen TCK 125-13 Maddeleri uyarınca cezalandırılmaya çalışıldığını görmekteyiz. 5237 sayılı TCK’nın yetersiz olduğuna dair doktrinde çok sayıda kaynakta eleştiri de bulunmaktadır (Hafizoğulları & Güngör, 2007, s. 50).Hukuk devleti ilkesinin temel unsuru olan suçta ve cezada kanunilik ilkesi vatandaşların hukuk güvenliğinin ana unsurudur. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi 1801 yılında “nullum crimen sine lege, nullum poena sine lege” Latince olarak ifade edilmiştir. İlke XIX. yüzyılda Latince olarak ilk kez Alman Ceza hukukçusu Feuerbach tarafından literatüre kazandırılmıştır. Temelini Roma hukukundan alan ilke 1215 yılında Magna Carta Libertatum’da yer alarak modern ceza hukukuna geçişle kendisine evrensel bir yer edinmiştir (Altındağ, 2019, s. 3)

Hakaret suçları açısından değerlendirdiğimizde sosyal medya üzerinden işlenen hakaret suçlarının suçta ve cezada kanunilik ilkesine uygun olmadığını söyleyebiliriz. TKC’de hakaret suçları yüzyüze hakaret, gıyapta hakaret, yazılı görsel ileti ile hakaret şeklinde ayrılırken eylemlerin mağduru hedef alması aranmıştır. Sosyal medya üzerinde ise suç olduğu iddia edilen eylemler çok farklı şekillerde gerçekleşebilmektedir. Örnek vermek gerekirse, Kişilerin facebook gibi paylaşım sitelerinde dışardan katılıma kapalı şekilde oluşturdukları gruplar içerisinde suçun yüze karşı mı yoksa gıyapta mı işlendiği konusu tartışma konusu olabilir. Bu durumda ihtilat unsurunun ne şekilde gerçekleşeceği de ayrıca değerlendirilmek gerekecektir. Mağdurun kullandığı twitter hesabının altına yapılan bir yorum ile üçüncü kişilerin paylaşımları altına dercedilen eleştiri sınırlarını aşan paylaşımlarının cezasının ne şekilde olması gerektiği de muğlaktır. Yine hakaret eylemlerinin kişilerin birbirlerinin paylaşımlarından güç alarak işlenmesi halinde veya provakasyon sonucu işlenmesi halinde iştirak ve tahrik müesseselerinin nasıl olacağı müphemdir. Yasa koyucu hakaret suçunu düzenlediği yıllarda sosyal medya üzerinden hakaret suçları olmadığından temel olarak doğrudan hakaret ve gıyapta hakaret olarak gerçek hayata ilişkin düzenleme yapmıştır.

SOSYAL MEDYADA HAKARET SUÇLARINDA İŞTİRAK MÜESSESESİ

Ceza Hukukunda iştirak müessesesi suçun özel görünüm halleri içerisinde yer almaktadır. Bir suçun kanuni tanımında yer alan unsurları taşıyan eyleme birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde ceza kanunu anlamında iştiraktan söz edilebilecektir. İştirak, TCK genel hükümler kısmında maddesinde 37. Maddesi ve sonrasında düzenlenmiştir. İştiraktan söz edilebilmek için suça birden çok kişi katılmış olmalıdır. Katılma maddi olabileceği gibi manevi olarak da gerçekleşebilir (Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, & Tepe, 2010, s. 563). Suça iştirak, en az iki veya daha fazla kişinin birlikte işlediği çok failli suçlardan farklıdır (Öztürk, 2023, s. 258), iştirak, Türk Ceza Kanunu'nda doğrudan faillik, azmettirme ve yardım etme olarak düzenlenmiştir. Doğrudan fail suçu bizzat işleyen kişilerdir. Örnek olarak bir kişiye doğrudan kasten yaralama eylemini de gerçekleştiren birden fazla kişi olabilir. Burada doğrudan fail olarak suça katılabilirler. Bunun yanında doğrudan failin suç işleme kararını kuvvetlendirme şeklinde doğrudan faili söz ve davranışları ile destekleyen kişi de manevi olarak eyleme katılan iştirakçi konumundadır. TCK 37. Maddenin 2. Fıkasında bir başkasının suçun işlenmesinde araç olarak kullanılabileceğine de yer verilmiştir (Dülger, 2005, s. 95). Birden fazla failin suça katılması, azmettirme şeklinde de gerçekleşebilir (Bayraklı, 2017, s. 3-4). Suç ortaklığı asli failin suçu işleme konusunda herhangi bir düşüncesi olmamasına rağmen kasten bu fiili gerçekleştirme kararının aldırılması yani suç işleme düşüncesi olmayan ancak ikna edilerek suç işleme kararının oluşturulması olarak tanımlayacağımız azmettirme ve suç işleme konusunda önceden oluşmuş bir suç işleme düşüncesi oluşmuş ve henüz karar vermemiş olan failin suç işleme konusunda karar vermesine teşvik edilmesi yani suçun işlenmesine hem maddi hem de manevi şekilde katkı sağlamak olarak tanımlayacağımız yardım etme olarak iki kısma ayrılmaktadır (Yavan, 2017, s. 124).

Evrensel olarak korunan onur ve şeref kavramı gerek Türk Ceza Kanunumuz da ve gerekse Anayasamızda korunma altına alınmıştır. Özellikle internetin hayatımıza girmesi ile günümüzde hakaret suçu kanunun ilk düzenlemesinden farklı olarak artık yüz yüze, telefon, telgraf gibi geleneksel iletişim araçlarından farklı olarak sosyal medya üzerinden gerçekleştiğini görmekteyiz (Şengül, 2020, s. 1).

Bir kişi tarafından gerçekleştirilebilecek bir suç fiilinin maddi bir menfaat gözeterek veya gözetmeyerek birden çok kişi tarafından işlenmesi

olarak tanımladığımız suçun özel türlerinden olan suça katılım iştirak özellikle ekonomik ve sosyal yapılarda gerçekleşen değişikliklerle birlikte, suç işlenmesinin kolaylaştırması yönü ile günümüzde artmıştır. Suçun yasal tanımında yer aldığı gibi fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri fail olarak tanımlanırken, failin dışında suça katılan kişilere ise şerik olarak tanımlanır. Şerikler arasında hiyerarşi sokulmasını reddeden sistem ile suçun oluşumunda asli nitelikte hareket eden asli failer ile suçun oluşumunda yardımcı nitelikte hareket eden fer'i failer den oluşan sistem suç ortaklığının sorumluluğun belirlenmesinde önemlidir. Anayasamızın 38. maddesinde "ceza sorumluluğu şahsîdir" hükmü ve Ceza Kanunumuzun 20. maddesinde yer alan "ceza sorumluluğu şahsîdir" hükmü bütünsel açıdan değerlendirildiğinde suça neden olan fiili işlemeyen birisi sorumlu tutulamaz iştirak halinde işlenen sosyal medya ortamında yapılan hakaret suçunun faillerine ulaşabilmek için kanunlarda uygulanan hükümlerin açık ve anlaşılabilir olmasını değerlendirdiğimizde suç işleme kastı kimde oluşmuşsa ve fiilleri kim işlemişse o kişilerin fail olması gerekmektedir (Gencel, 2014, s. 81-86).

Hukuki esasında birden fazla şahsın aynı suçu işlemek niyetiyle birlikte hareket ederek suçun tekliği ve çokluğu unsurunu bulunan iştirakte; suç birliği teorisine göre ortada bir suç vardır ve faillerden her biri işlenmiş olan o suçtan ceza almaktadırlar. Suç ayrılığı teorisine göre ise bir suçun birkaç kişi tarafından işlenmesi durumunda her failin ayrı suç işlemiş gibi sorumlu olduğu ve tek suç değil kaç fail varsa o kadar suçun varlığından söz edebiliriz (Mercimek & Gerçek, 2013, s. 194).

Teknolojik gelişmelerle ve buna paralel olarak sosyal medya platformları aracılığı ile failin üçüncü kişiler üzerinde kuracağı hâkimiyetin artması ve müşterek failer arasındaki işbirliğinin kolaylaşması internet üzerinde gerçekleşen suçların da birlikte işlenmesine sebep olmaktadır. Hakaret suçları açısından baktığımızda ise belirli paylaşımların altına yorum yazan kişilerin Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında yer alan birbirlerinin suç işleme kararını kuvvetlendirdiklerinden dolayı suçu iştirak halinde işlemeleri sonucu çıkmaktadır. Uygulamada eski ceza yasasına göre TCK 125 ve devamı maddelerine göre cezalandırılan hakaret suçlarında iştirak konusunda içtihat da oluşmamıştır. Yasal temeli konusunda tereddüt oluşan suça iştirak konusunda uygulama birliği bulunmayan sosyal medyada hakaret suçlarına ifade özgürlüğü ve lekelenmeme hakkı kapsamında da değinmek bu açıdan önem taşımaktadır.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ VE LEKELENMEME HAKKI ÇERÇEVESİNDE SOSYAL MEDYADA HAKARET SUÇLARI

İnsanoğlunun temel haklarından görülen, uzun yıllar süren mücadele ve deneyimler sonucu evrensel anlam kazanan İfade özgürlüğü uluslararası metinlerden modern devletlerin iç hukuklarına geçmiş bulunmaktadır. AİHS (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)' nin 10. Maddesi, herkesin görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahip olduğunu hüküm altına almıştır. Sözleşme, anılan hakkın sınırlarını belirlerken düşünce ve kanaat açıklama hak ve özgürlüğüne dayandığını kabul eden metin kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırlarının dışını kapsayacak şekilde haber ve fikir alma verme özgürlüğünü kapsadığını kabul etmiştir. İfade özgürlüğü ülkemizde de anayasal hak olarak düzenlenmiştir. 1982 Anayasamızın 26. maddesinde herkesin, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olduğu, bu hürriyetin resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsadığı yönünde düzenleme yapılmıştır. Bu hürriyetlerin kullanılmasının sınırı ise, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sıralarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanma olarak belirlenmiştir. Buradan anlaşıldığı üzere hüküm gereğince bireyler söz konusu özgürlükleri kullanırken başkalarının hak ve yükümlülüklerini sınırlandırmamalı ve hakkı kötüye kullanmamalıdır (Uluç & Süslü, 2016, s. 337-339). İfade özgürlüğü kapsamında yine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 9. Maddesi "Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir; bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, kamuya açık veya kapalı ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.", Anayasa'nın 24. maddesi "Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir, (...) Kimse, ibadete, dinî ayin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.", Anayasamızın 25. Maddesi "Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir, (...) Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz." hükümleri

gereğince suçun kişinin dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatleri nedeni ile işlenmesi, suçun mensup olunan dine göre kutsal sayılan değerlerden söz edilerek işlenmesi ve fiilin açık bir ortamda kalabalık sayıda kişilerin öğrenebileceği şekilde alenen işlenmesi halleri hakaret suçunun cezasının arttırılmasına neden olmuştur (Şengül, 2020, s. 51-53). Bununla birlikte suçun haksız fiil nedeniyle işlenmesi, suçun kasten yaralama suçuna tepki olarak işlenmesi ve suçun karşılıklı olarak işlenmesi hakaret suçunda cezayı hafifleten ve kaldıran nedenlerdendir.

Bir fiili hakaret suçu olarak nitelendirmeden önce olayda bir hukuka uygunluk nedeni bulup bulunmadığını değerlendirmemiz gerekmektedir. Söyle ki anayasa madde 25'e göre "Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.", Anayasa madde 26'da ise "Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir." hükümleri gereğince eleştiri bir hak olduğundan bu hakkın kullanımı sebebiyle yapılan fiil ile haber verme hakkı kapsamında toplumun tümünün veya bir kesimini ilgilendiren konularda kamuoyunun Anayasamızın 28'nci maddesi "Basın hürdür, sansür edilemez". Hüküm kapsamında bilgilendirilmesi, Anayasamızın 74 maddesinde vatandaşlara ve belirli koşulları sağlayan yabancılara yetkili makamlara ve TBMM'ye yazılı olarak başvurma hakkının verilmesi, TCK 128 maddesi "Yargı mercileri veya idari makamlar nezdinde yapılan yazılı veya sözlü başvuru, iddia ve savunmalar kapsamında, kişilerle ilgili olarak somut isnadlarda ya da olumsuz değerlendirmelerde bulunulması halinde, ceza verilmez. Ancak, bunun için isnat ve değerlendirmelerin, gerçek ve somut vakıalara dayanması ve uyumsuzlukla bağlantılı olması gerekir." kapsamında dilekçe hakkı ile bir talebin resmi makamlara iletilmesi, CMK 158 maddesi ile kişinin belirli sınırları (başkasına zarar vermemek) aşmaması suretiyle ihbar ve şikâyetlerin yazılı ve sözlü olarak yapılabilmesi, Anayasa madde 36 da belirtilen hak arama hürriyeti, TCK 127'de "İsnat edilen ve suç oluşturan fiilin ispat edilmiş olması halinde kişiye ceza verilmez. Bu suç nedeniyle hakaret edilen hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı verilmesi halinde, isnat ispatlanmış sayılır. Bunun dışındaki hallerde isnadın ispat isteminin kabulü, ancak isnat olunan fiilin doğru olup olmadığının anlaşılmasında kamu yararı bulunmasına veya şikâyetçinin ispata razı olmasına bağlıdır. (2) İspat edilmiş fiilden söz edilerek kişiye hakaret edilmesi halinde, cezaya hükmedilir." belirtilen hükümler kapsamında

belirtilen fiiller hukuka aykırı olmamaktadır r (Şengül, 2020, s. 41-45).

Bireyin düşünce ve deneyimlerini paylaşma arzusu olarak nitelendirebileceğimiz ifade özgürlüğünü kişiler en etkin ve en yeni kullanımını sosyal medya alanında oluşturabilmektedirler (Aka K. T., 2023, s. 70). Bireylerin içerik ve bilgi paylaşmasına zemin hazırlayan, yeni ve süregelen sosyal medya ile bir yandan bireysel ve kitlesel ifade özgürlüğü gelişirken bir yandan da bilgi güvenliğinden özel hayatın gizliliğine kadar bir çok alanda hukuki sorunlar karşımıza çıkmaktadır. Masumiyet karinesi ve ona bağlı bir hak olan lekelenmeme hakkı sanığa, kusuru ispat edilmeden önce suçlu gibi muamele edilmesini önlediği gibi, anayasal bir hak olarak, suçlu olduğu mahkeme hükmüyle sabit oluncaya kadar suçsuz olduğu karinesini korur (Tanrıvermiş, 2021). Evrensel ve Anayasal bir hak olan lekelenmeme hakkı geniş anlamda UYAP sistemine şüpheli olarak kayıt edilmeleri, kolluk, savcılıkta ifadelerinin alınması gibi süreçleri de kapsamaktadır. Bu bağlamda eleştiri sınırlarında kalan hakaret olduğu iddia edilen şüphelilerin sırf haklarında şikâyet olduğu için ifadelerinin alınması lekelenmeme haklarının ihlalidir.

Türk Ceza Kanunu 125. Maddesi ile kişinin itibarı korunması amaçlanırken diğer taraftan özgürlükler konusu ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki bir ifadenin ne zaman TCK 125. Maddesini kapsadığı ne zaman özgürlük himayesi içinde olacağına tespit ederken öncelikle kavramsal analiz yapılması, doktrinde öngörülen koşulların isabetsizliğinin giderilmesi, hakların değerlerin çatışmasının dengelenmesi ve bu süreçte tarafları kimin uzlaştıracığı, yargı kararlarındaki farklı değerlendirmeler, kanuni düzenlemeler, toplumda giderek yaygınlaşan hakaretin suç olmaktan çıkarılma eğilimi veya hakaretin cezalandırılabilirliği önem arz etmektedir (Yılmazlar, 2015, s. 1-5).

İletişim teknolojilerinin gelişimiyle ortaya çıkan sosyal medya özgür, demokratik ve katılımcı bir ortam sergileyerek liberal görüşü benimserken; baskı, gözetim ve sömürgecilik ortamı sergileyerek eleştirel yaklaşım yaratmaktadır (İnce Özer, 2016, s. 130). Bireyin hak öznesi olarak konumlandığı Avrupa'da Birleşmiş Milletler Antlaşması ile herkesi "ırk, cinsiyet, dil ve din ayrımı olmaksızın" insan hakları ve demokrasi temelinde buluşmaya davet edilmiş ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile taraf devletlerin ulusal mevzuatlarını bütünleştirmek zorunda oldukları belirtilmiştir. Anayasal olarak ifade özgürlüğünü tanıyan ilk devlet olarak Amerika'da ise Yüksek Mahkeme Kararları ve içtihatları ile ifade özgürlüğü desteklenmekle birlikte diğer hak ve özgürlüklerde sınırlandırılmadan koruma altına alınmıştır (İnce Özer, 2016, s. 22-34).

Temel bir insan hakkını temsil eden iletişimi bir hak olarak tanımlayan iletişim hakkı ile ifade özgürlüğü ve çoğulcu demokrasiye gönderme yapılmaktadır. İletişim hakkı toplumda tam katılım, medya özgürlüğü, kültürel eşitlik, ifade özgürlüğü, erişim gibi unsurları kapsamaktadır. Herkesin iletişim hakkına sahip olması ve gerekli tüm kaynaklara özgürce erişimine imkan verilmesi olarak tanımlayabileceğimiz iletişim hakkı internetin yükselişi ile birlikte çok geniş bir alana yayılmıştır. Özellikle sosyal medya kültürel dünyanın önemli bir parçası haline gelmiştir. Facebook, Twitter gibi sosyal ağlarla bireyler bilgi edinmekle birlikte kendilerini ifade edebilmekte ve yaratıcılığını geliştirmesine imkân tanınmaktadır (Şen & Şen, 2015, s. 122-133). Hakaret eylemlerinin suç olarak nitelendirilmesi modern hukukta doktrinde tartışmalara sebep olurken uluslararası hukukta da farklı uygulamaların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Günümüzde hakaretin suç olmamasına dair eğilim de bulunmaktadır. Hakaret eylemleri İngiltere ve Galler'de Coroners and Justice Act 2009 ile suç olmaktan çıkarılırken, 1992 yılında Yeni Zelanda'da, 2001 yılında Ukranya'da, 2004 yılında Gürcistan'da, 2009'da Arjantin'de suç olmaktan çıkarılmıştır. İtalya'da hakaret suçu için hapis cezası veya para cezası öngörülmüş, ancak Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi 2006 yılında hakaretin hapisle cezalandırılmaması yönünde deklarasyon yayınlamış, ifade özgürlüğü üzerinde çalışan raportörler hapis cezasına başvurulmaması gerektiğini belirtmiş ve Article 19 isimli uluslararası kuruluş da demokratik toplumda hakaretin suç olarak öngörülmemesi gerektiğini vurgulamıştır (Yılmazlar, 2015, s. 51). İfade özgürlüğünün sınırlarının doğru çizilmesi ifade hakkının istismar edilmemesi kadar ifade hakkına yönelik hukuki süreçlerin de kötüye kullanılmaması kamu düzeni, toplumsal barış açısından özel bir önem taşımaktadır.

SOSYAL MEDYADA HAKARET SUÇLARINDA KUSURLULUK

Suç şüphesi altında olan kişinin işlediği suça ilişkin tam bilinç ve iradeye tabi olması ceza hukukunda kusurluluk olarak adlandırılmaktadır. Bu bağlamda suçun hukuka aykırı, tipe uygun, kusurlu hareket olduğu şeklindeki tanımından da yola çıkarak kusurluluğun suçun unsuru olduğunu ifade edebiliriz. Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan sebepler yasalarda yer almaktadır. Özellikle yaşın ceza sorumluluğuna etkisi hemen hemen her hukuk sisteminde yer almaktadır. Ülkemizde de 15 yaşının bitimi akıl hastalığı ya da zayıflığı saptanmaması ceza sorumluluğunun tam olması için yeterli iken, çocukların 12-15 yaşları arasında suçun

hukuki anlam ve sonuçlarını kavrayıp kavramadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Belli bir yaş diliminde yapılması istenen bu değerlendirmede, öncelikle gelişimsel özelliklerin ceza sorumluluğuna etkisine yönelik bir araştırma yapılması beklenmektedir. Ruhsal bozukluklar, tıbbi hastalıklar ve çocuğun bağlantılı olduğu sosyal çevrenin de ele alındığı bir, değerlendirme ve yaklaşım biyolojik ve psikososyal yönden bütüncül bir bakış açısı sağlayacaktır. Öte yandan, teknolojinin gelişmesi ve internet kullanımının yaygınlaşması nedeniyle sosyal medya üzerinden işlenen suçlar daha çok tartışılır hale gelmiştir. Adli Tıp Bülteni isimli derginin 2016 yılında yayımlanan sayısında da anılan hususa dikkat çekilerek olgu sunumu yapılmıştır. Çalışmada sosyal medya üzerinden hakaret suçu işlediği iddia olunan üzerine atılı hakaret suçu açısından fiili algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneğinin gelişip gelişmediği konusunda rapor düzenlenmesi istenen 15 yaşında ergenin soruşturma dosyası üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Olgu sunumunda ergenlerin günün çok önemli bir bölümünü, sosyal medyada geçirdiklerine bunu her yerde yapılan bir etkinlik haline getirdiklerine, Rideut ve arkadaşlarının çalışmasına dayanarak yer verilmiştir. Dosya kapsamında hakkındaki raporlar değerlendirilen 15 yaş sınırındaki kız çocuğunun twitter isimli sosyal medya paylaşım platformu üzerinde olay tarihinden 1.5 sene önce retweet ettiği metni hatırlamadığını, sosyal medya şifresinin arkadaşlarından bazıları tarafından da bilindiğini ve hesabının zaman zaman kullanıldığını, polislerin okula ve bulunduğu yere gelmesinden endişe ettiğini savunduğu kayıtlara geçmiştir. Çalışmada, çocuklarda yetişkinlerden farklı olarak ceza sorumluluğunun değerlendirilmesinin çok yönlü bir değerlendirme olduğu, yaş küçüklüğünün işlendiği iddia olunan suça ilişkin ceza sorumluluğuna etkisinin, içinde bulunduğu sosyal çevreye ait özellikler ile birlikte ceza sorumluluğuna etkisinin araştırılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Sosyal medya üzerinden ilişki kurma ve kendini ifade etmenin çocuklar arasında da son yıllarda yaygınlaştığı ancak sosyal medya kullanımının olumlu etkileri olduğu kadar riskli cinsel ve saldırgan davranışlar, cinsel sosyalleşme, anne-baba ile çatışma, aşırı kilo, bağımlılık, siber zorbalık, uykusuzluk ve tüm bu durumlara bağlı okul başarısında azalma gibi sorunlara da yol açabildiği de olgu sunumunda yer alan hususlardan olmuştur. Biyolojik, psikolojik ve sosyal değişmelerin en yoğun olduğu, çevresel etkilere duyarlı olunan, tehlikeli oyunlara açık, riskli davranışların daha fazla görüldüğü, duygusal iniş çıkışların yaşandığı, akranlarının etkisine açık, kırılabilir özellik taşıyan çocukların, günümüzde internet kullanımı

konusunda yetişkinlerin dahi gerçek hayatta kullanmayacakları ifadeler sebebi ile yargılandıkları günümüzde, sosyal medya aracılığı işlenen hakaret suçlarında taraf olmaları mümkün olduğundan durumlarının değerlendirilmesi de özel bir önem ifade etmektedir (Ünver, ve diğerleri, 2016).

SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN İŞLENEN HAKARET SUÇLARININ BENZER SUÇLARDAN AYRIMI

Sosyal medyanın sağladığı kişilerin rahatlıkla kendilerini ifade edebilme imkânı ve görece özgürlük ortamını istismar eden art niyetli kullanıcılar hakaret başta olmak üzere provokasyon, dezenformasyon, kutuplaşma, ötekileşme ve çok sayıda suçun işlenmesine sebebiyet vermektedir (Bahar, 2018, s. 1). Kişinin kişilik haklarına bağlı ismi, resmi, özel yaşamı şerefi, haysiyeti, ticari itibarı ve benzeri tüm bağlı hakları ile kişilik hakkı, özel alanı belgeleri sosyal medyada ki paylaşımları, özel yaşamı yasalarla güvence altına alınmıştır. Kullanıcılarına geniş iletişim ve eğlence olanağı sağlayan sosyal medyanın uygun ellerce kullanılmadığında tehdit, halkı kin ve isyana teşvik, hakaret gibi bir çok hukuka aykırı fiillerin sosyal medya araçları ile gerçekleştiği platformlara dönüşmesi mümkündür (Uluç & Süslü, 2016, s. 348-352). Sosyal medya aracılığı ile; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Suç işlemeye tahrik" madde başlıklı 214. Maddesi; TCK md. 215'te düzenlenen suçu ve suçluyu övme suçu; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Halkı kin ve düşmanlığa tahrik" madde başlıklı 216. Maddesi; Türk Ceza Kanunu'nun "Halkı kanunlara uymamaya alenen tahrik" madde başlıklı 217 maddesi; 7418 sayılı Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 29. Maddesi ile birlikte Türk Ceza Kanuna 217/A maddesi ile "Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma" suçu; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 106. maddesi ile tehdit, 107. maddesinde ise şantaj suçu; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 84. maddesinde düzenlenen intihara yönlendirme suçu; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Adliyeye karşı suçlar" bölümünde "İftira" madde başlıklı 267. Maddesi; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 105. Maddesinde belirtilen "Cinsel Taciz" suçu; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 213. Maddesinde belirtilen "Halk Arasında Korku ve Panik Yaratmak Amacıyla Tehdit" suçu; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 318. Maddesinde belirtilen "Halkı Askerlikten Soğutma" suçu; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 134. Maddesinde belirtilen "Özel Hayatın Gizliliğini İhlal" suçu gibi bir çok suç tipi işenmektedir (Aka K. T., 2023, s. 42-60) Sosyal medya yolu ile işlenen hakaret suçunun başka bir suçun unsuru olması da mümkündür. Örneğin henüz kapsamlı bir sosyal

medya yasası ile düzenlenmemiş olan siber zorbalık suçu işlenirken hakaret suçunun anılan suç içerisinde erimesinden bahsedilebilir. Sosyal medya üzerinde ısrarlı takip suçu zaman zaman hakaret suçu ile birlikte işlenebilmektedir. Üzerinde tam bir görüş birliği olmamakla beraber “ısrarlı takip” olarak Türkçeye çevrilen “stalking” kavramında mağdura yönelik fiziksel, sosyal, ekonomik ve ruhsal olumsuz eylemlerle onun kişilik haklarının ihlal edilme niteliğini taşımaktadır. İlgili suç sürekli takip edilerek, istenmediği halde telefonla aranarak suretiyle hafif şekilde olabildiği gibi onu tehdit etmek, malına zarar vermek gibi ağır şekilde ve internet ortamında yapılan tehdit, şantaj ve tehdit şeklinde de işlenebilmektedir (Aka B. , 2017, s. 268-278).

SOSYAL DEVLET İLKESİ BAĞLAMINDA HAKARET DAVALARINDA VEKALET ÜCRETİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

19'uncu yüzyılın ortalarında temeli atılan sosyal devlet anlayışının temel amacı toplumun refah düzeyi iyileştirmektir (Aydın & Çakmak , 2017, s. 1). Sosyal devletin en önemli göstergesine gelir dağılımdaki adalet diyebiliriz. İlkçağlarda Antik Yunan ve Roma'da belirli bir sınıfın sosyal yardım ve sosyal güvenlik faaliyetlerine yönelik menfaatlerin korunmasıyla başlayan sosyal devlet uygulamalarını 1601 tarihinde İngiltere tarafından kabul görülen “Yoksulluk Kanunu” , Batı Avrupa'daki neo liberal politikalar, Osmanlı Döneminde esnaf arasında ailelerinin ve meslek mensuplarının korunması amacıyla oluşturulan ahilik-lonca teşkilatları takip etmiş (Türkoğlu, 2013, s. 275) ve Cumhuriyet dönemiyle Mustafa Kemal Atatürk gelir dağılımındaki adaleti, ulusal birliğin korunması olarak görmüş adaletli gelir dağılımından devleti sorumlu tutmuştur (Evyapan, 1998, s. 253-262). Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası devlet ve özgürlük anlayışındaki gelişmelerle bireylerin refahını arttıran ve kurumsallaştıran sosyal devlet bu dönemlerde “Altın Çağ” ını yaşamakla birlikte 1970'li yıllardaki ekonomik krizler sebebiyle sosyal devletten geriye gidiş başlamış ve zamanla zorlaşan hayat şartları toplumsal barışı zedelemiş ve gelir adaletsizliği önemli bir boyuta ulaşmıştır (Gümüş, 2010, s. 117-118). Alman modeline yakın olan Türkiye'de aile içi yardımlaşma gibi önemli bir konuya ele alan sosyal güvenlik sisteminin çıkış noktası çalışanlar üzerine kurulmuş olup; sosyal hizmetler, primli sistem olarak bilinen sosyal güvenlik sistemi, düşkünlere, yoksullara, işsizlere yönelik devletin yerine getirmesi gereken sosyal yardım ve sosyal sigorta olmak üzere üç şekilde oluşmaktadır (Okur, 2008, s. 285-289)

Devlet, insanların haysiyetine ve onuruna yaraşır hayat sunmak ve adaleti sağlamak gibi önemli görevleri ifa ederken sadece sadece sosyal güvenliği sağlayan kurumlar vasıtasıyla değil yardıma muhtaç kişilere yardım eli uzatılarak da yerine getirmelidir. Kimi yazarlara göre sosyal devlet “vatandaşların sosyal durumlarıyla, refahlarıyla ilgilenen, onlara asgari yaşama düzeyi sağlamayı ödev bilen devlet” ve “temel eğitim, temel sağlık ve sosyal güvenlik hizmetleri gibi temel sosyal ihtiyaçların bedelsiz veya makul bir bedelle devlet tarafından karşılanabilmesi” olarak tanımlanmıştır (Akkafa, 2023, s. 1-27) Sosyal devletin amaç ve görevlerinden birisi olarak tanımlayabileceğimiz mali gücü yetersiz olanların gerek dava açma hakkı, gerek dava harç ve masraflarından muaf tutulması ve gerekse avukatlık ücreti konusunda bireylere destekleri (Adalet Bakanlığı, 2024) bireyin özgürlüğünü amaçlayan hukuk devleti ve toplumun mutluluğu ve refahını amaçlayan sosyal devlet anlayışının (Akkafa, 2023, s. 30) konumuzla yakın ilişkili olduğu için vekâlet ücretini incelemekte fayda vardır;

Vekillik görevinin ifasına karşılık alınan ücret olarak nitelendirdiğimiz vekâlet ücreti, vekâlet akdi (vekâlet edilen kişiden) ile oluşturulmuş icra takibi veya kazanan taraf lehine sonuçlanan nisbi ve maktu ücreti ifade eder. “Akdi vekâlet ücreti” olarak tanımladığımız avukatın müvekkili ile yaptığı vekâlet ücretinin yanı sıra “karşı taraf vekâlet ücreti” olarak tanımladığımız icra takibi veya mahkemece vekil ile temsil ettiren ve haklı çıkan taraf lehine sonuçla ücret olmak üzere iki çeşit avukatlık ücreti vardır (Karaarslan, 2022), yine gelir elde etmesi açısından baktığımızda serbest meslek kazancı olarak nitelendirdiğimiz; avukatlık mesleğinden ilmi ve mesleki bilgi, ihtisasa dayalı ve şahsi mesaiye bağlı olarak bedel karşılığında kendi nam ve hesabına faaliyet gösterme ve ücret gelir olarak nitelendirdiğimiz; bir işvere bağlı olarak hizmet karşılığı para veya par ile temsil edilebilecek menfaat elde etme olarak iki şekilde gelir elde edilir (Biyan, 2016, s. 248)

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 163 ve 164 maddeleri, vekil ve müvekkil arasındaki ücrete ilişkin düzenlemeleri içermektedir. İş sahibi ile vekili avukat arasında yapılan akitle kararlaştırılan avukatlık ücreti, davayı kazanan taraf lehine yargılama gideri ve mahkemeden alınan kararların cebri icrası için verilen vekâlet ücretlerinde oluşmaktadır (Canan & Ruhi, 2023, s. 1)

Hukuk devletinin olmazsa olmaz şartlarından birisi olan hak arama hürriyetinin yolu yargı organları tarafından yapılmaktadır. Bu savunma faaliyetini avukatlar yapmaktadırlar. Davayı kaybeden tarafça ödenmesine karar verilen vekâlet ücreti giderleri

HMK. 323 maddesinde belirtildiği üzere yargılama giderleri arasında sayılmıştır. Yine 1136 sayılı Avukatlık Kanununda değişiklik yapan 4667 sayılı yasa kapsamında tarifeyle bağlı olarak vekâlet ücretinin avukata ait olduğu belirtilmektedir. Aksi bir düşünce ve yoruma göre vekalet ücretinin avukatla bağı koparacaktır (Türkmen, 2009, s. 131). Bazı yargı organları vekâlet ücretine hükmedilebilmesi için avukatın emeğini ararken bazı kesim sadece vekâletnamenin varlığını aramaktadır (Şimşek, 2015, s. 535-561).

Konumuz açısından incelediğimizde, asgari ücret ile vekâlet ücreti arasındaki uçurumun sosyal medya üzerinde işlenen hakaret eylemlerinin ceza davası yanında tazminat davasına da konu olması sebebi ile birden fazla vekâlet ücretine konu olması bağlamında sosyal devlet ilkesini ihlal ettiğini söyleyebiliriz. Yine vekâlet ücretinin kişiler açısından cezalandırılma aracı olarak kullanılması uluslararası ve ulusal hukukumuzda aykırılık oluşturmaktadır.

SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN HAKARET DAVALARINDA MEFRUZ RIZA

Ceza Kanununun en eski ve en tartışmalı kırımlardan birisi olan rızayla ilgili olarak Ulpinyan'ın "rıza gerçekleştirilen fiil haksızlık oluşturur" ifadesi ceza hukukuna yerleşmiştir. Rızaya ilişkin yapılan 5237 sayılı kanunda ki acık düzenlemeye göre "kişinin mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmeyeceği" hükmü ile rızanın bir hukuka uygunluk nedeni olduğu belirtilmiştir. Hammurabi Kanunlarında tıbbi müdahale sonrasında ölüm veya göz kaybı meydana gelir ise ilgili doktor cezalandırılırken tıbbi müdahale başarılı olursa doktora belli ücret verilmekte olup burada hastanın rızasına ancak tıbbi müdahalenin başarılı olması halinde önem verilmektedir. Noll ' a göre Roma ceza hukukunda kamuya karşı işlenen suçlar hariç özel ceza hukukunun konusunu olan rızanın etkisinin olacağı söylenebilir. Kişilerin vücut dokunulmazlığı ve yaşam haklarına yönelik rıza açıklamasının mümkün olmadığını belirten kanonik hukuk anlayışı ve Barbar kanunundan geçen "razı olana karşı suç işlenemeyeceği" kuralı gereği rızanın failin cezalandırılması üzerindeki etkisinin olmadığını değerlendirebiliriz (Ekinci Şahin, 2010, s. 1-14), Hukuksal değerden vazgeçme anlamına gelmeden hukuka ve toplumsal düzene ilişkin kurallara aykırı olmayacak şekilde kişi şerefi üzerinde tasarruf edilebilir. Bu bağlamda yukarıda bahsettiğimiz sınır içinde açıklanan rıza, kişinin şerefini ihlal eden fiili hukuka uygun bir hale getirebilir (Ekinci Şahin, 2010, s. 330).

Hukuka uygunluk nedenleri arasında olan mefruz rıza (Amman, 1999, s. 31) sosyal medya açısından değerlendirdiğimizde kişilerin sosyal medya platformlarında kişisel bilgilerinin içeriklerinin ve yorumlarının paylaşılmasıyla ilgilidir. Özellikle sosyal medyadan kişisel bilgiler, içerikler ve yorumlar yapılırken etik ve yasal sorunlar dikkate alınarak paylaşılması önemlidir. Bir kimsenin kişiliğine yapılan saldırıya rıza göstermesi, saldırının hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldırır.

SOSYAL MEDYADA İŞLENEN HAKARET SUÇLARI SORUŞTURMALARININ MEFRUZ RIZA KAPSAMINDA BASINA YANSIMASINA DAİR ÖRNEKLER

Kendilerine hakaret edilmesini sağlayarak dava yoluyla para kazanmaya çalışanların adliye ve emniyeti biktirdiğine yönelik INDEPENDENT Türkçe gazetesinde "Kendilerine hakaret ettirip dava yoluyla para kazanmaya çalışanlar adliyeyi ve emniyeti biktirdi" (Erdem, 2024) başlıklı haberde 2010 yılından beri sosyal medya üzerinde hakaret davalarını sistematik olarak gelir kapısı haline getirdiklerinin iddia edildiğine değinilmiştir. Haber içeriğine göre haberin yayınlandığı tarih itibari ile sadece bir tek adliyede 5 ila 10 bin arası anılan şekilde hakaret dosyası bulunduğu yer almıştır. Sosyal medya fenomeni olarak adlandırılan kişilerin bilerek toplumu kışkırtıcı eylemlerde buldukları. hakaret edilmesini sağladıktan sonra internet ortamını davalar açmak sureti ile rant kapısına dönüştürdükleri iddiasından da bahsedilmektedir. İnternet ortamında terörizmden, siber dolandırıcılığa çok daha nitelikli suçlara ayrılması gereken emek ve mesainin hakaret suçlarına ayrılmasının siber suçlar birimi, savcılıklar, ve bağlantılı birimlerinin işleyişini bozduğu, çocukların bile tahrik edilerek suç işlettirildiği, vekalet ücretinin fenomenler ile dava açan kişiler arasında paylaşıldığına yönelik iddia bulunduğu da haberin temel noktasını oluşturduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca yazılı ve görsel basın ile internet üzerinde yapılan araştırmada internet üzerinde hakaret yolu ile haksız kazanç elde edilmesine dair yıllardır tekrar tekrar gündeme getirilerek yayınlanan çok sayıda haber bulunduğu, Ankara Batı Adliyesi ve İstanbul Anadolu Adliyesi Başsavcılıkları tarafından da sosyal medya hakaretlerinin yargının ve bağlı birimlerin iş yükünün yüzde 30-40'ını oluşturduğu, haksız kazanç kapısı haline dönüştüğü, yasal düzenleme gerektiği yönünde haberler olduğu saptanmıştır.

Sosyal medyada, belirli bir ileti veya link altına kümelenmiş, paylaşanların birbirinden cesaretle,

eleştiri sınırlarını aştıkları, hakaret ve sövmeye ulaşan eylemler bulunmaktadır. Anılan link ve süreci başlatan paylaşımlar mağdurun kendisi tarafından yapılmış olabileceği gibi üçüncü kişilerce de hazırlanmış olabilmektedir. Sosyal medyada hakaret suçlarının gelir kapısı getirildiğine yönelik basında yer alan haberler, başsavcılıkların açıklamaları birlikte değerlendirildiğinde süreci başlatan paylaşım ve linklerin sosyal medya kullanıcıları açısından benzetme yapılarak “ökse tuzağı” niteliği taşıdığı söylenebilir. Yasak avlanma yöntemleri arasında yer alan “ökse tuzağı” avcılarının ağaç dalları veya özel hazırlanmış düzenekler üzerine yapışkanlı ökse otundan yapılan yapışkan sürmeleri ve buraya konan kuşları yakalamalarına verilen isimdir. Sosyal medyada “ökse tuzağı” işlevi gören kasıtlı olarak yapılan, vatandaşı kışkırtıcı, paylaşımların internet ortamından kaldırılmasının sağlanması kötü niyetli şikâyetlerin hakkın kötüye kullanılması kapsamında soruşturulmaması da sosyal medyada hakaret suçlarının azalmasında etken olacaktır.

SOSYAL MEDYADA KİŞİLİK HAKLARI İHLALLERİ VE HAKARET EYLEMLERİNİN 5651 SAYILI YASA İLE KORUNMASI

İnsanların kişisel verilerini ve görüşlerini rahatlıkla paylaştığı ortam olan sosyal medya kullanımının ilgilendirdiği en önemli alanlardan biri de hukuktur. Çünkü bu tür sosyal medya içeriklerinin üçüncü şahıslar tarafından kolaylıkla erişilebilir bir ortamda kişilik hakkı ihlallerine oldukça sık rastlanılmaktadır. Sosyal medyada kişilik hakkını korumaya yönelik hukuki imkânlar sadece Türk Medeni Kanunla sınırlı kalmamış, 5651 sayılı kanun, 6284 sayılı kanunla ve Türk Ceza Kanununda da kişiliği oluşturan değerlerin çok daha etkin ve hızlı koruma sağlanmıştır. Sosyal medyada karşılaştığımız kişinin şeref ve haysiyetine yönelik saldırılar kişi olmasından ve kişinin kendini geliştirmek için toplum içinde elde ettiği manevi değerler sosyal medyada atılan tweetler, yazılan bloglar, paylaşılan facebook gönderileri ile ihlal edileceği gibi kişinin yetenekleri kullanarak toplum içinde elde ettiği mesleki değer-saygınlığı ihlal edilebilir bu iki unsura da maruz kalmış kişi Türk Medeni Kanunu’nun 24. maddesinin ilk fıkrasında belirtildiği üzere kişilik hakkına saldırılan kişi hakimden koruma isteyebileceği belirtilmiştir. Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, üstün nitelikte özel yararı ve üstün nitelikte kamu yararı hukuka uygunluk sebebi olarak ifade edilmiştir. Kişilik hakkına hukuka aykırı bir şekilde müdahale edilmesi halinde kişilik hakkına yönelik başlamış ve devam eden saldırının durdurulması davası, kişilik hakkına yönelik saldırı henüz başlamamış ve bu yönde bir tehlike varsa önleme davası, kişiliğe saldırı sona erse dahi etkisinin devam ettiği durumlarda hukuka

aykırılığın tespiti davası, kişilik hakkına saldırı sonucunda failin bir kazanç elde etmesi ile vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan dava, kişilik hakkı ihlali ile maddi zarara uğrayan kişi maddi tazminat davası ve kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişinin bu saldırıdan dolayı manevi zararları tazmin etmek için manevi tazminat davası olmak üzere farklı davalar açabilir (Aka B. , 2017, s. 231-257)

Dünyada internet kullanımının yaygınlaşması beraberinde kişilik hakları ihlallerinin bu alana kaymasına da sebep olmuştur. Ülkemizde de yaygın internet kullanımı ve paralel olarak kişilik haklarına yönelik haksız fiil teşkil eden veya suç teşkil eden saldırıların güncel hali internet ortamındaki haksız eylemlere karşı yeni yasal düzenleme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” da 2007 yılının Mayıs ayında yürürlüğe girmiştir (Çınar, 2021). Teknolojide yaşanan süratli gelişme karşısında sürekli güncellenme ihtiyacı taşıyan yasa yayımlandığı tarihten itibaren değişikliklere uğramıştır. Bu bağlamda yasa üzerinde 2011, 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2019 senelerinde belli düzenlemeler yapılmıştır. 2014 yılında 6518 Sayılı Torba Yasa teklifi ile getirilen düzenlemelerle belli maddeler değiştirilmiş ya da iptal edilmiştir. 42 farklı yasayı içeren 6518 sayılı Torba Yasa, KHK tek bir yasa olarak TBMM’nde görüşülmüş, Şubat 2014’te kanunlaşmıştır. Sonrasında Mart 2014 tarihli 6527 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” (Resmi Gazete, S. 28928, 01.03.2014: 6527) ile Kanunun belli maddeleri tekrar değişikliğe uğramıştır. 5651 sayılı yasa, iletişim özgürlüğü çerçevesinde sınırlı hakların kötüye kullanılmasını engellemek amacıyla oluşturulmuş çağdaş bir risk yönetim modeli olarak tanımlanırken iletişim kanallarının demokrasinin en güçlü araçlarından olması, bir ülkenin siyasi özgürlük düzeyinin bilgi akışlarının yönetilme stratejisi ile doğru orantılı olduğu da ifade edilmektedir. Doktrinde 5651 sayılı İnternet Kanunu’nun, iletişim özgürlüğü çerçevesinde sınırlı hakların kötüye kullanılmasını engellemek amacıyla oluşturulmuş çağdaş bir risk yönetim modeli olmasına değinilirken iletişim kanallarının demokrasilerin en güçlü araçları olması, ülkenin siyasi özgürlük düzeyinin bilgi akışlarının yönetilme stratejileriyle doğru orantılı olması sebebi ile anılan özgürlük ve denetim arasındaki dengenin hassas olduğuna değinilmektedir. (Güz & Tekeli, 2022). Bu bağlamda kişilere yönelik basit kişilik hakları ihlalleri ve suçlara yönelik bireylere aşırı ve orantısız dava açılmasının ülke güvenliğine yönelik bilgi akışının önünü kestiği de söylenebilir. İnternet kullanımı; haberleşme hürriyeti, ifade hürriyeti,

bilgiye erişim hakkı gibi pek çok temel hak ve özgürlükle ilişkili bir kavramdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında demokratik toplumlarda internete son çare olarak müdahalede bulunulması gerektiği belirtilmektedir. Ulusal ve uluslararası alanda internet ortamının düzenlenmesi ve bu alana müdahale edilmesi tartışılan bir konu olmakla birlikte, internetin kullanım alanının genişlemesi ile bu alanda ortaya çıkan zararlı faaliyetlerin artması nedeniyle Devletlerin bu alana müdahalesi zorunlu hale gelmiştir. (Özkaya, 2021).

Kullanıcıların internet ortamına erişmesine izin veren gerçek ve tüzel kişi olarak tanımlanan erişim sağlayıcısı, sisteme barındırma hizmetleri sağlayan ve işleten herhangi bir gerçek ve tüzel kişi olarak tanımlanan barındırma sağlayıcısı ve internet ortamında kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten gerçek ve tüzel kişi olarak tanımlanan içerik sağlayıcısı olmak üzere ana grupta ele aldığımız internet servis sağlayıcıları tarafından atanan kimlik numaraları yani IP adresleri ile hakaret suçunun ispatı için delil oluşturulmaktadır (Acay, 2021 , s. 124)

İlgili kanun kapsamında kişilik hakları zedelen kişinin öncelikle ilgilinin içerik sağlayıcısına ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak içeriğin yayından kaldırılmasını talep edebilir bunun yanı sıra sulh ceza hâkimine başvurarak kişilik hakları aykırı olan içeriğe erişimin engellenmesini talep edebilir. Kişi isterse 5651 sayılı kanunun 9. Madde gereğince yer sağlayıcısına başvurmaksızın, doğrudan sulh ceza hâkiminden içeriğin engellenmesi isteyebilir. Sulh ceza hâkimi de duruşma yapmadan dosyayı inceleyerek en geç 24 saat içinde karar bağlar. Zorunlu olmadıkça kişilik hakkı ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm yani URL bazında kaldırılırken internet sitesindeki tüm yayınların kaldırılması söz konusu değildir. 5651 sayılı kanunun 9/A maddesindeki özel bir düzenlemeye göre kişilik hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişi hâkimden karar almadan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna başvurarak ilgili içeriğin erişiminin engellenmesini talep edebilir. Erişim Sağlayıcıları Birliği de dört sat içerisinde erişimin engellenmesi tedbirini yerine getirecektir. Ayrıca kişilik hakkına saldırılan kişi Türk Medeni Kanununun 24. maddesi gereğince hâkimden saldırıda bulunanlara karşı kendisinin korunmasını isteyebileceği gibi 25. Maddedeki kişiliği koruyucu davaları da açabilmektedir (Aka B. , 2017, s. 260-267).

SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN YAPILAN HAKARET SUÇLARINA ÇÖZÜM ÖNERİSİ OLARAK KAMU DAVASININ AÇILMASININ ERTELENMESİ VE ÖN ÖDEME MÜESSESELERİ

Ceza yargılaması; kişi özgürlüğünü doğrudan etkilemesi sebebi ile maddi gerçeğin araştırılması temeline dayanmaktadır. Suç toplum düzenine olduğu kadar kişilerin haklarına da zarar verebilmektedir. Suç olgusu ile suç işlediği iddia olunan kişi, suçun yöneldiği birey ve toplum ile karşı karşıya kalmaktadır. Sadece suçlunun cezalandırılması, toplum düzeninin korunması ve hukuk güvenliği açısından yeterli değildir. Temel hak ve özgürlükler kapsamında, suçun mağduru olan kişi kadar suç işlediği iddia olunan hatta suçluluğu kesinleşen kişiye karşı da devletin birtakım yükümlülükleri bulunmaktadır. Ceza muhakemesi, amacına; muhakemenin, hukuk normlarıyla birlikte belirlenmiş olan ilkelere uygun gerçekleştirilmesiyle, sıfatı her ne olursa olsun her bir bireyin neticede ulaşılan sonuca herhangi bir şüphe duymaksızın güvenebilmesiyle ulaşabilecektir. Ceza muhakemesinin başlangıcından neticelenmesine kadar, muhakemeye ışık tutan, belirleyici ve yönlendirici birtakım ilkeler bulunmaktadır. Muhakemenin her evresinde uyulması zorunlu bu ilkeler, tek başlarına muhakemenin evrelerinde belirleyici ve yönlendirici fonksiyon taşısalar da esasen birbirinin tamamlayıcısı niteliğindedirler. Ceza yargılaması, ülkelerin yasal düzenlemeleri kovuşturmanın yürütülmesi açısından farklı ilkeler çerçevesinde yürütülmektedir. Kovuşturmanın mecburi olduğu kovuşturma mecburiyeti yanında maslahata uygunluk ilkeleri bu kapsamdaki prensiplerdendir (Duranoğlu, 2021, s. 293). Türk Ceza Muhakemesinde kural olarak kovuşturma mecburiyeti ilkesi benimsenmiştir. Günümüzde Avrupa Ülkeleri hukuk sistemleri üzerinde yapılan bilimsel araştırmalar ülkemiz dahil anılan ülkelerin hiç birinde kovuşturma mecburiyeti ilkesinin mutlak olarak uygulanmadığı yönündedir. Kovuşturma mecburiyeti ilkesine istisna getirilmesinin temel nedenlerinden birisi maddi ceza hukukunun günün değişen koşulları sebebi ile genişlemesi sonucu yeni suç tiplerinin ihdası ile tüm norm ihlallerinin soruşturmasının imkânsız hale gelmesidir. Mahkemelerin ve savcılıkların kovuşturma mecburiyetini istisnasız uygulamaları iş yükü sebebi ile kişilerin uluslararası hukuktan kaynaklanan hızlı ve adil yargılanma haklarının ihlaline sebep olacaktır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi de 1987 senesinde kaleme aldığı tavsiyelerde anılan hususa işaret etmiştir. Ülkemizde savcıya, kamu davası açmamak hususunda takdir yetkisi tanınmış olması sistemin ülkemiz açısından

uygulanabilirliğinin temelini oluşturmaktadır. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ilk halinde yer almayan, 6.12.2006 tarihli ve 5560 sayılı Kanunla, 171. maddeye eklenen fıkralarla getirilen bir müessesedir. Kanun koyucunun amacını, 06.11.2006 tarihli TBMM Adalet Komisyonu raporunda yasanın gerekçesinde bulabiliriz. Anılan gerekçe, yeterli suç şüphesi olan her durumda kamu davasının açılmasının yargının iş yükünün artmasına sebep olacağı, artan iş yükü sebebi ile yargı faaliyetlerinin ve yargılama sürecinin yavaşlayacağına sebep olacağı ve makul sürede yargılama yükümlülüğünün yerine getirilemeyeceği sebeplerine dayanmaktadır. Gerekçede Kıta Avrupası hukuk sistemine dâhil bir çok ülkede de kamu davasının mecburiliği ilkesine çok sayıda istisna getirildiği, bu ilkenin adeta kural olmaktan çıktığı çağdaş ülkelerdeki gelişmelere de paralel olarak, kamu davasının mecburiliği ilkesine, sınırlı sayıda ve kapsamda da olsa, bazı istisnaların getirilmesinin 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun kabul ettiği bir yaklaşım olduğuna da yer verilmiştir. Ülkemizde son olarak 24.10.2019 tarih 30928 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanun ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5271 sayılı kanunun 171. maddesinin ikinci fıkrasında değişikliğe gidilmiş ve Cumhuriyet Savcısının takdir yetkisi kapsamındaki kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun kapsamı genişletilmiştir. 5271 sayılı CMK m.171/2'ye göre, kamu davasının açılmasının ertelenebilmesi; uzlaştırma ve ön ödeme kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, Cumhuriyet savcısının, üst sınırı üç yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, kamu davasının açılmasının beş yıl süre ile ertelenmesine karar verebileceği şeklindedir. Uzlaşma ve ön ödeme kurumlarının uygulanması halinde şüpheli hakkında kovuşturmayla yer olmadığına dair karar verileceğinden söz konusu kurumlar kamu davasının açılmasının ertelenmesine göre şüphelinin daha lehine olarak düşünüldüğünden yasal düzenleme bu şekildedir. Ancak uygulamada sosyal medya aracılığı ile işlenen hakaret suçlarında uzlaşma hükümlerinin uygulanması şüphelilerin maddi kaybına yol açması ve cezai olarak da uzlaşmaya varılamaması halinde yargılama sürecine dahil olmaları sebebi ile aleyhlerine sonuçlanmaktadır. Tarihte insan vücuduna yönelik zarar verme içeren ceza yöntemleri yerine günümüzde suç türüne göre hürriyeti bağlayıcı cezalar yerini para cezalarına bırakırken yargı üzerindeki iş yükü ve toplumsal bilinç cezaların ertelenmesi müesseselerini ortaya çıkarmıştır (Gümüştay, 2021, s. 103). Kovuşturma mecburiyeti ilkesini benimseyen Ceza Muhakemesi

Kanunu, istisnai bir düzenleme ile kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumuna yer vererek maslahata uygunluk ilkesine de yer vermeye başlamıştır. Şüpheli hakkında kamu davasının açılması toplum zararından daha büyük bir zarar doğuracaksa veya suçluyu cezalandırmamak daha faydalı olacak ise kamu davası açılmayabilecektir. Burada suçtan meydana gelen zararın ceza verilmesi ile daha büyük bir zarara yol açılmasını önlemek amaçlanmaktadır. Maslahata uygunluk ilkesi kapsamında düzenlenen kurumlarda onarıcı adalet anlayışının etkilidir. Onarıcı adalet kavramında suçtan etkilenen mağdur, fail ve toplumun uğradığı zararların giderilmesi esas alınmaktadır. Onarıcı adalet sistemi haksızlığın ve suçun olumsuz etkilerinin, toplumun ve mağdurun zararlarının giderilmesini kapsadığı gibi aynı zamanda failin de ıslah edilmesini amaçlamaktadır. Ertelemenin, iyi bir ceza siyaseti kurumu oluşunun yanı sıra cezaların bireyselleştirilmesine ve kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaların sakıncaları giderici bir fonksiyona sahiptir. Maslahata uygunluk ilkesinin bir sonucu olan erteleme kurumu; failin belirli bir süre iyi hal göstermesi, hakkında verilen yükümlülükler uygun davranması ve işlediği suçun mahiyeti göz önüne alınarak uygulanacaktır. Maslahata uygunluk ilkesine uygun kurumların işletildiği durumlarda masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkı korunarak şüpheli de olsa bireylerin yaşacağı zor durumlar önlenmiş olur. Kişilerin ailelerinden ve işinden uzak kalması gibi maddi manevi sıkıntıların doğmasının önüne geçilmiş olur. Bu da sosyal faydanın sağlanmasına etken olur. İlk defa suç işleyen kişilerin topluma uyum sağlaması ve kazandırılması açısından maslahata uygunluk ilkesinin önemi büyüktür. Çünkü ceza hukuku politikasında esas olan ıslahatır. Erteleme kurumunun hukuki esasını; geçmişinde suç işlememiş, gelecekte de işlemeyebileceği düşünülen kişileri, yargılama sürecinin yıpratmasından ve cezaevinin olumsuz şartlarından korumak, aile ve sosyal çevresi içinde tutmak, adaleti hafif suçlarla uğraştırmamak olarak belirtebiliriz (Biçer, 2021, s. 1-102)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bireylerin internette yaptığı paylaşımlar, diyaloglar, sosyal ağlar ve diğer uygulamaları kapsayan dijital platform olarak tanımlanan sosyal medyanın gelişimi beraberinde "sosyal medya hukuku" adı altında yeni bir bilim dalının doğmasına sebep olmuştur. Sosyal medya hukuku üzerinde çalışılması gereken keşfedilmemiş bir alan olarak nitelendirilebilir. Sosyal medya üzerinden hakaret suçunun, kanunlarımızda özel bir düzenlemesi bulunmaması, suçun yargı kararları, özellikle

Yargıtay ve İstinaf Mahkemesi kararları ile şekillenmesini sağlamıştır (Gülseren, 2013, s. 16). Sosyal medya hukukunun gelişmemiş olması hak ve özgürlükler ile suç arasındaki dengenin bozulmasına yönelik temel etkenlerdendir.

Hayatımıza yeni giren sosyal medyanın tüketim toplumunun beraberinde getirdiği duyarsızlaşma yanında bilişim sistemlerinin bilgisiz ve kontrolsüz kullanımından kaynaklanan patolojik durumlarla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Kendini mevcut toplumsal ihtiyaçlara göre yenileyen sosyal medyayı kendi imkanlarımızı geliştiren bir kullanım alanı olarak hedeflememiz hem toplumsal alanda hem de bireysel alanda daha çok katkı sağlayacaktır (Güzel, 2020, s. 109). Bu doğrultuda öncelikle sosyal medya üzerinden işlenen hakaret suçlarının önlenmesine yönelik çalışmaların yapılması önem taşımaktadır. Kamu Spotu ile sosyal medya üzerinden suç işlenmesinin önlenmesine yönelik farkındalık oluşturulması, sosyal medyanın bilinçli kullanımı için seminer sempozyum çalıştay faaliyetlerine ağırlık verilmesi, sosyal medya okur yazarlığının süratle artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması yerinde olacaktır. Özellikle çocuklara ve yetişkinlere yönelik internet okuryazarlığı eğitimi verilmesi, internet ve sosyal medyaya yönelik afişler ve kamu spotlarının hazırlanması, çocuklara ve gençlere hayatın sadece internette ibaret olmadığı bilincinin verilmesi, paydaşların geniş tutulması, mevcut sorunların eğitimle çözülmesi ve bunun gibi konularda önlem alınması internet ve sosyal medyanın etkili kullanılması için alınması gereken önlemlerden birkaçıdır (Solmaz , Tekin, Herzem, & Demir, 2013, s. 31). Önleyici çalışmalardan sonra, hakaret suçları da dahil edilerek kapsamlı bir bilişim ve sosyal medya yasası çıkarılmalıdır. Hakaret suçları TCK'de kişilere karşı suçlar başlığı altında düzenlenirken bilişim suçlara ayrı başlık altında yer verilmesi, kişilerin haksız eylemlere maruz kalmaları halinde erişimin engellenmesi gibi tedbirlerin 5651 sayılı yasa da yer alması sosyal medya ve bilişim alanında yasaların yamalı bir elbise gibi olduğunu göstermektedir. Bunun yerine bilişim ve sosyal medya alanında önleyici tedbirleri, suç ve cezaları kapsayan bilişim ve sosyal medya yasası çıkarılması yerinde olacaktır.

Sosyal medya üzerinden işlenen hakaret suçlarının, hakaret eylemlerinin suç olmaktan çıkarılmasına veya suç kabul edilse bile yaptırımının ve yargılama usulünün ceza muhakemesine ilişkin yeni müesseseler içerisinde yer almasına ilişkin eğilimi günümüzde özel bir önem taşımaktadır. Hukukun temel ilkeleri, Yargıtay'ın yerleşik uygulamaları, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün eski yıllardaki genelgeleri, Hakimler Savcılar Kurulu'nun Genelgeleri birlikte değerlendirildiğinde

günlük yaşamda olduğu gibi hukuk uygulamasında da öncelikli işlerin olduğu hususu tartışmasızdır. Ölümlü olaylara ilişkin soruşturma ve kovuşturmalar, tutuklu işlere dair yargılama faaliyetleri, kamu düzenini bozucu olaylar ile ağır cezalı mevaddan olan olayların soruşturulması ve kovuşturulması önceliklidir. Hakaret suçları açısından incelendiğinde de hakaret suçunun siber zorbalık, dezenformasyon gibi suçların içerisinde işlenmesi, kamu görevlilerine yönelik olarak sistematik olarak yıpratma amacı taşıması halleri ağır olarak kabul edilmekte ve hakaret suçlarının kendi içerisinde sıralanması gerektiği sonucunu doğurmaktadır. Anılan eylemlerin hakaret suçları içerisinde öncelikle soruşturulması ve kovuşturulmasını gerektirmektedir. Ancak yüzyüze hakaret ile aynı etkiyi taşımayan sosyal medya okur yazarlığı olmayan, suç geçmişi bulunmayan bireylerin özellikle tanımadıkları, aralarında daha önceden husumet de bulunmayan kişilere eleştiri sınırlarını aşan hakaretlerinin kamu davasının zorunluluğu ilkesinin istisnası olarak ayrı bir rejime tabi tutulması gerekmektedir. Bu noktada ilk kez suç işleyen sıradan vatandaşların hakaretin niteliğine göre bu ilk suçlarında lekelenme hakkı gereği soruşturulmamaları düşünülebilir. Mukayeseli hukukta hafif ve orta olarak addedilen bazı suç tipleri için faile geleneksel yaptırımlar olan hapis cezası veya adli para cezası yerine alternatif yaptırımlar uygulanmaktadır. Bu şekilde geleneksel cezalar ile toplum içerisinde sabıkalı duruma düşmekten kurtulan faili damgalanmaktan da korunmaktadır. Bu amaçla ceza yargılaması dışına çıkarma olarak adlandırılan yukarıda değindiğimiz kamu davasının açılmasının ertelenmesi yanında ön ödeme kurumu da suç ve toplum siyaseti açısından önem taşımaktadır. (Yenisey, Özgenç, Nuhoğlu, Sözüer, & Turhan, 2018). Şüphelinin toplum önünde lekelenmesinin önlenmesi amacı taşıyan kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve ön ödeme kurumları kovuşturma mecburiyeti ilkesinin istisnalarındandır. Anılan kurumların ikisi de ceza yargılaması dışına çıkarma kapsamında değerlendirilmektedir. Hakaret suçlarına yönelik düzenleme yapılırken anılan eğilim değerlendirilerek yasal düzenleme yapılması yerinde olacaktır. Bu tür suçlarla mücadele için öncelikle ulusal ceza usul yasalarının uluslararası ceza yasaları ve usul yasalarına uygun hale getirilmesi ve uluslararası-ulusal kurumların suçla mücadele işbirliğini gerektirmektedir. Ülkemiz özelinde sadece emniyet ve güvenlik birimlerinin dışında bu tür suçların gerek tespiti ve gerekse önlenmesi açısından Adli Tıp Kurumu bünyesinde ihtisas kurumlarının kurulması yerinde olacaktır (Aydın N. , 2019, s. 112). Anılan suçlarda sosyal devlet ilkesi gereği vekâlet ücretinin cezalandırma aracı olarak kullanılmamasına yönelik

tedbirlerin alınması da önem taşımaktadır. Yine kamu görevlilerine hakaret suçlarında soruşturmaların kişinin eyleme görevi gereği maruz kaldığı dikkate alınarak kurum avukatlarınca re'sen takip edilmesi kamu düzeni açısından önemlidir. Konuya sosyal medyanın kişiler üzerindeki etkisi ve mağdurların varsayılan rızası çerçevesinde de değinecek olursak; Bilinçsiz sosyal medya kullanımının beraberinde getirdiği patolojik sorunlar bireylerin anılan platformlarda gerçek hayattan uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Klavye başında bulunmanın rahatlığı ile bireyler gerçek ortamlarda kullanamayacakları ifadeleri internet ortamında paylaşabilmektedirler. İnsanoğlunun doğasında var olan aidiyet duygusu anılan olumsuz mesaj ve iletilerin belirli link veya paylaşımların altında kümelenmesine sebep olmaktadır. Sonucunun nereye vardığını hesaba katmayan kitleler birbirlerinden cesaret alarak eleştiri sınırlarını zorlamakta, ifadelerini hakaret ve sövmeye vadmaktadırlar. Bu bağlamda iştirak halinde hakaret ve sövme eylemleri alt alta paylaşımlara sebep olarak linç kültürünün sanal ortama yansımaya sebep olmaktadır. Anılan durumda mağdurların alması gereken tedbirler kapsamında önleyici yaklaşım, hesaplarındaki dışarıdan yapılan paylaşımlara sınırlama getirmesi, kişilik hakları ihlali, hakaret, sövme eylemlerine karşı yasal prosedürün başlatıldığını duyurmalarıdır. Anılan husus yerine getirilmediği takdirde kar topu gibi başlayan olumsuz eylemler çığ gibi büyüyecektir. Hakaret suçunun işlendiği iddiası ile savcılıklara başvuran bireylerin müracaatları, anılan prosedürün izlenmemesi sebebi ile haksız eylem sayısının iş yükü ile karşılanamayacak noktaya geldikten ve çok sayıda kişi eyleme katıldıktan sonra dava konusu edildiğini göstermektedir. Hakaret suçuna maruz kalan kişilerin ve vekillerinin önleyici müracaatta bulunmaması kişilerin yasal olarak hakaret suçuna rıza göstermeleri olarak değerlendirilmelidir. Sosyal medya ile ilgili geniş kapsamlı yasa düzenlenirken çok sayıda hakarete maruz kalan kişilerin yargıya müracaat etmeden önce paylaşımlara karşı yasal prosedür başlatıldığı yönünde kendileri veya vekilleri aracılığı ile açıklama yaptırılması zorunlu kılınmalıdır. Özellikle sosyal medyada hakaret suçlarının gelir kapısına dönüştürüldüğüne yönelik basına yansıyan haberler ve başsavcılıklarca yapılan açıklamalar dikkate alındığında anılan hususun önemi daha iyi anlaşılacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken husus bireysel kullanıcılar ile sosyal medyayı siber zorbalık aracı olarak kullanan, kişileri veya kamu görevlilerini yıpratmak amacı ile paylaşım yapanların anılan düzenleme dışında tutulması olacaktır.

KAYNAKÇA

- Açay, F. (2021). Sosyal Medya Aracılığıyla Hakaret Suçu ve Suçun Tespitine İlişkin Uygulamalar . *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , s. 71-140.
- Adalet Bakanlığı. (2024, 01 29). *Mağdur Bilgilendirme* . Adalet Bakanlığı : <https://magdurbilgi.adalet.gov.tr/282/Adli-Yardim> adresinden alındı
- Aka, B. (2017). Sosyal Medyada Kişilik Hakkı İhlalleri ve Hukuki Korunma Yolları . *İzmir Barosu Dergisi* , s. 231-287.
- Aka, K. T. (2023). Sosyal Medyada İfade Özgürlüğü Bakımından İşlenen Suçlar . *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . Bolu : Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü .
- Akkafa, B. (2023). *Sosyal Devlet ve Pandemi* . Ankara : Adalet Yayınevi .
- Akpınar, M. R. (2017). İslam Hukuku Açısından Sosyal Medya. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , s. 493-509.
- Altındağ, M. B. (2019). Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi . *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . İstanbul : Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Amman, T. (1999). Eminönü İlçesinde Suç Profili ve Sosyolojik Analizi . *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . İstanbul : Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü .
- Aydın, M. K., & Çakmak , E. E. (2017). Sosyal Devletin Temelleri . *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi* , s. 1-19.
- Aydın, N. (2019). Sosyal Medya Aracılığı İle Hakaret Suçu İşlenmesi . *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Bahar, A. (2018). Bilişim Suçları, İletişim ve Sosyal Medya. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi* , s. 1-36.
- Baltacı, S. (2017). Sosyal Medya Üzerinde Elde Edilen İstihbaratın Güvenlik Maksatlı Kullanılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- BAM Ankara 6. CD, 3479 E, 3452 K (BAM Ankara 6. CD 2017).
- Bayraklı, H. H. (2017). Vergi Kaçakçılığı Suçuna Katılma(İştirak) Ve Mali Müşavirlerin Adli Ceza Sorumluluğu . *Türkiye Adalet Akademisi* , s. 1-38.
- Biçer, E. (2021). Cumhuriyet Savcısının Kamu Davası Açmada Takdir Yetkisi . *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . Ankara: Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Biyan, Ö. (2016). Avukatların Karşı Taraf Vekalet Ücretinin KDV Karşısındaki Durumu . *TBB Dergisi* , s. 247-258.
- Büyükkorak, M., & Dinç, M. (2020). Sosyal Medyanın Aşırı Kullanımının Psikolojik Etkileri ve Türk Gençlerinin Sosyal Medyayı Kullanım Özellikleri . *Psikoloji Araştırmaları* , s. 30-33.
- Canan, R., & Ruhi, A. C. (2023). *Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti*. Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar .
- Cihan, M., & Yıldız, S. (2021). Sosyal Medya Aracılığı İle İşlenen Suçlar: Facebook, Twitter ve Instagram Örnekleri . *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , s. 135-150.
- Çekiç, S. (2021). Sanal Dünyada Mahremiyet ve Özel Hayat . *İslami İlimler Fakültesi Dergisi* , s. 45-65.

- Çelen, Ç. (2022). Sosyal Medyada Değişen İfade Kültürünün Hakaret Suçuna Etkisi . *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . İzmir : Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Çelik, C. B. (2023). Sosyal Medya Platformlarında Yapay Zeka ve Makine Öğrenim Tekniklerini Kullanarak, Doğal Dil İşleme İle Hakaret İçeren Cümle Tespiti ve Duygu Analizinin Ölçülmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul : İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Çınar, İ. (2021). 5651 Sayılı Kanun Çerçevesinde Koruma Tedbiri Olarak " İnternet Ortamında Yapılan Yayınlarda İçeriğin Çıkarılması ve /veya Erişimin Engellenmesi". *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , s. 63-95.
- Darajat, D. M. (2013). Endonezya ve Sosyal Medya . *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . Ankara : Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Duranoğlu, Y. (2021). Kamu Davasının Açılmasında Geçerli Olan İlkeler (Kamu Davasının Kovuşturmanın Kamusalılığı, Dvaız Muhakeme Olmaz, Kamu Davasında Mecburilik Kovuşturma Mecburiyeti, Takdirlik Maslahata Uygunluk İlkeleri). *NKÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* , s. 265-296.
- Dülger, M. V. (2005). Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Suç Ortaklığı . *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , s. 85-137.
- Ekinci Şahin, M. (2010). Ceza Hukukunda Rıza . *Yayınlanmamış Doktora Tezi* . Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- ekşisözlük. (2024, 02 01). *ekşisözlük* . mefruz suç : <https://eksisozluk.com/mefruz-suc--1443321> adresinden alındı
- Evyapan, R. (1998). Atatürk ve Sosyal Devlet . (s. 253-282). Zonguldak : Zonguldak Karaelmas Üniversitesi .
- Gencil, U. (2014). Vergi Kaçakçılığı Suçlarında İştirak Müessesesi Ve Sorunları . *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi* , s. 71-87.
- Gönenç, E. Ö. (2002). Kitle Kültürü ve Kitle İletişimi. Alemdaroğlu içinde, *Kemal* . İstanbul : Dilek Matbası .
- Gülseren, F. (2013). İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları . *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi* , s. 1-15.
- Gümüş, A. T. (2010). Sosyal Devlet Anlayışının Gelişimi ve Dönüşümü . *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , s. 117-158.
- Gümüşay, A. (2021). Yeni Değişiklikler Işığında Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi . *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi* , s. 101-135.
- Güneş, F., & Güneş, Z. (2016). İfade Özgürlüğünün Sosyal Medya İçin Taşıdığı Anlam.
- Gürses, İ., & İrk, E. (2018). İnternet Kullanımı Ve Ergenlerin Dini Gelişimleri Üzerine Bir Araştırma . *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , s. 109-135.
- Güz, N., & Tekeli, E. S. (2022). 5651 Sayılı İnternet Kanunu ve Toplumsal Algısı . *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , s. 342-362.
- Güzel, C. (2020). Sosyal Medyanın Niteliği, Gelişimi ve Kullanım Alanları Üzerine Kurumsal Bir İnceleme . *Sosyolojik Düşün Dergisi* , s. 93-112.
- Hafizoğulları, Z., & Güngör, D. (2007). Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* , s. 21-50.
- Hazar, Ç. M. (2022). Sosyal Medya Bağlılığı-bir alan Çalışması . *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* , s. 151-175.
- Hazar, M. (2011). Sosyal Medya Bağlılığı-Bir Alan Çalışması . *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* , s. 151-176.
- Hua, T. K., Mat So'od, S. M., & Hamid, B. A. (2019). Communicating insults in cyberbullying. *SEARCH Journal of Media and Communication Research* , s. 91-109.
- İlgaz, C. (2002). İletişim Teknolojileri ve Bilgi Toplumu. K. Alemdaroğlu içinde, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. İstanbul : Dilek Matbaacılık.
- İlgaz, C. (2002). Tüketim Toplumu ve Küresel Kültür. K. Alemdaroğlu içinde, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* . İstanbul Üniversitesi Basım ve Yayınevi Müdürlüğü .
- İnce Özer, E. (2016). İfade Özgürlüğü ve Demokrasi Bağlamında Türkiye'de Sosyal Medya . *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . Ankara : Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Kara, T. (2013). *Sosyal Medya Endüstrisi* . İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Karaarslan, M. (2022). İdari Yargıda İdare Lehine Hükmedilen Vekalet Ücretinin Doğrudan İcraya Konulması Üzerine Bir İnceleme . *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi* .
- Kaya, S. (2022). Sosyal Medyada Anonim Olmanın Söylemler Üzerindeki Etkisinin Haber Yorumları Üzerinden İncelenmesi . *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* , s. 168-185.
- Kıran, S., Küçükboşancı, H., & Emre, İ. E. (2020). Sosyal Medya Kullanımının Kişiler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi . *Bilişim Teknolojileri Dergisi* , s. 435-441.
- Mercimek, F., & Gerçek, A. (2013). Vergi Kaçakçılık Suçuna İştirak Ve Cezai Sorumluluk . *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* , s. 191-228.
- Okur, N. (2008). Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye'de Sosyal Devletin Geleceği . *Yayınlanmamış Doktora Çalışması* . Ankara : Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Oral, T., & Baş, E. (2023). Hakaretin Suç Olmaktan Çıkarılması ve İkame Yaptırım Önerisi: Özel Hukuk Cezası . *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* , s. 475-548.
- Ortiz-Ospina, E. (2019). The Rise Of Social Media. *Our World In Data* .
- Ök, F. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Özbek, V. Ö., Kanbur, M. N., Doğan, K., Bacaksız, P., & Tepe, İ. (2010). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* . Ankara: Seçşn Yayıncılık San. ve Tc. A.Ş.
- Özkaya, Y. (2021). 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Suç İşlenmesini Önlenmesi Amacıyla İnternet Erişiminin Engellenmesi . *Bilişim Hukuku Dergisi* , s. 81-140.
- Özocak, G. (2013). Sosyal Medyada İşlenen Suç Fiileri ve Suluların Tespiti . *Yeni Medya Çalışmaları I. Ulusal Kongresi Bildiri Kitabı* . Kocaeli .
- Özturan , G. (2021). Sosyal Medya Yasasının Basın Özgürlüğü Üzerine Etkileri Üzleme Araştırması. Medya Araştırmaları Derneği.
- Öztürk, M. K. (2023). Türk Ceza Kanunun'nda Bir İştirak Şekli Olarak Faillik . *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , s. 255-307.

- Sajithra, K., & Rajindra, P. (2013). Social Media- History and Components . *IOSR Journal of Business and Management* , s. 69-74.
- Solmaz , B., Tekin, G., Herzem, Z., & Demir, M. (2013). İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama . *Selçuk İletişim Dergisi* , 23-32.
- Şen, A. F., & Şen, Y. F. (2015). Sosyal Medya, İletişim Hakkı ve İfade Özgürlüğü Üzerine Bir Değerlendirme . *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , s. 122-136.
- Şengül, M. B. (2020). Sosyal Medya Yoluyla İşlenen Hakaret Suçu . *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . Ankara : Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Şimşek, M. (2015). Yargı Organlarında Hükmedilen Vekalet Ücretinin Aidiyeti Sorunu. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* , 535-561.
- Tam, M. S. (2020). Sosyal Medya Kullanım Motivasyonlarının, Sosyal Medya Fenomenlerinin Kanaat Önderliği Rolü Üzerine Etkisi . *Yayınlanmamış Doktora Tezi* . İstanbul : İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Tanır, K. Ş. (2019). İfade Özgürlüğü Ve Nefret Söylemi Dilemması: Türk Medyasında Queer Teoriyi İfade Özgürlüğü Ve Nefret Söylemi İkilemiyle Okuma . *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . İstanbul : İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Tanrıvermiş, A. (2021). *Masumiyet Karinesini Genişleten Bir İlke Olarak Lekelenmeme Hakkı* . Ankara : Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- Türk Ceza Kanunu . (2004, 9 26). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu. Resmi Gazete .
- Türk Dil Kurumu . (2024). <https://tdk.gov.tr/>. Şeref: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Türkmen, Ç. (2009). Vekalet Ücretinin Aidiyeti . *Anakara Barosu Dergisi* , s. 127-131.
- Türkoğlu, İ. (2013). Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye'de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik . *Akademik İncelemeler Dergisi* , s. 275-305.
- Uluç, G., & Süslü, B. (2016). Örnek Yargıtay Kararlarıyla Sosyal Medya Hukuku . *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , s. 337-353.
- Ünver, H., Şimşek, N. E., Olgun, N. N., Şahin, A., Gülen, Şişmanlar, Ş., Çoşkun, A., & Biçer, Ü. (2016). Sosyal Medya ve Ceza Sorumluluğu: Bir Olgu Sunumu. *Adli Tıp Bülteni* , s. 193-195.
- Yargıtay, 2014/27210 E, 2015/2533 K. (Yargıtay 4 Ceza Dairesi 2015).
- Yargıtay, 8024 E, 12694 K (Yargıtay 18. Ceza Dairesi 2019).
- Yavan, S. (2017). Vergi Kaçakçılığı Suçlarında İştirak Müessesesinin Türk Ceza Kanunu ve Vergi Usul Kanunu Işığında İncelenmesi. *Maliye Araştırmaları Dergisi* , s. 119-128.
- Yenidünya, A. C., & Alşahin, M. E. (2007). Bireyin Şerefine Karşı Suçlar . *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* , s. 43-93.
- Yenisey, F., Özgenc, İ., Nuhoglu, A., Sözüer, A., & Turhan, F. (2018). *Dr. Dr.h.c. Silvia Tellenbach'a Armağan*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmazlar, E. G. (2015). Hakaret Suçu Bağlamında Eleştiri Hakkı . *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .